

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

MAJ 2020

ŠTEVILKA 72

ISSN 1331 - 548X

POTRES

V tresenju tal 22. marca poškodovan tudi Slovenski dom Zagreb

COVID-19

Epidemija nas je ustavila, društva so zaprla svoja vrata, kakšna bo prihodnost?

ODLIKOVANJE

Slovenskemu domu red za zasluge Republike Slovenije

MATERINŠČINA

Poleg tečaja odslej tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika

Preživelimo pomlad, kot je še ni bilo: med epidemijo koronavirusa je Zagreb stresel najmočnejši potres v 140 letih in poškodoval tudi prostore našega društva. K sreči med našim članstvom koronavirus in naravna nesreča nista terjala žrtev.

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Pomlad, kot je še ni bilo – kakšno leto je pred nami?
- 3 Naš dom ima rumeno oznako in je potreben popravila
- 4 Pomlad za sto drugih: po nesluteni epidemiji še najhujši potres v 140 letih
- 6 Dragi sosede in rojaki: Slovenija je z vami!
- 7 Korona in slovenska skupnost na Hrvaškem
- 8 Korona nas je ustavila, a ostajamo optimisti
- 10 Slovenskemu domu Zagreb predsednik Borut Pahor izročil red za zasluge
- 11 Pomladiti društvo je najtežja naloga, ki jo na 90-letnih plečih nosi Slovenski dom
- 12 Prešernov dan s poezijo, knjigo in razstavo
- 13 Praznik miniaturne fotografske umetnosti
- 14 Naše društvo odslej z novim imenom
- 15 Sevnici, hvala za adventno druženje!
- 16 Koncert božičnih pesmi narodnih manjšin
- 16 Vsi naši Novi odmevi v slovenski digitalni knjižnici
- 17 Vsako srečanje – en rojstni dan
- 17 Pevske vaje ob petkih, maše in druženja ob nedeljah
- 18 Aleš Česen navdušil s pripovedjo o vzponu na Latok
- 18 Razstavljene umetnine naših ustvarjalok
- 19 Zahvala veleposlaništvu in vsem, ki pomagajo
- 20 Do sodobnih avtorjev prek medknjižnične izmenjave
- 20 Dve slovenski smučarki – dve kolajni
- 21 Slovo od starega in skok v novo leto
- 21 Veliko izvirnih mask, nagrajeni Prva pomoč ter Muha in obad

MATERINŠČINA

- 22 Po treh srečanjih daljši premor zaradi epidemije covid-19
- 22 Pomagajmo si z govornim pomočnikom RTV Slovenija
- 23 Deset let pouka slovenščine na OŠ Pečine na Reki

POGOVARJALI SMO SE

- 24 Vojislav Šuc: Zavzemal se bom za izboljšanje položaja slovenske manjšine na Hrvaškem
- 25 Izzivi na področju trga delovne sile – čas za spremembe!
- 26 Milko Šparemblek: Ples je naravni odgovor na glasbo, prostor in samega sebe

KULTURNA OBZORJA

- 27 Spomin na Gostiča okrnila korona
- 28 Alma Karlin, pravice žensk in dolga pot do uresničitve
- 28 Velikanska škoda na cerkveni, kulturni in umetniški dediščini
- 29 Slovenija na široko odprla vrata hrvaški umetnosti

SLOVENCI NA HRVAŠKEM

- 30 Zaradi koronakrize ni šlo v živo, povezali so se na daljavo
- 31 Če ne bi bilo novinarjev, bi večina slabše poznala manjšino
- 31 Tri novičke iz slovenskih društev
- 31 Glavno mesto je redke primer uspešnega delovanja manjšin
- 32 Za Prešernov dan druženje s pisateljico Mojco Kumerdej
- 32 Vznemirljiva mitologija naših prednikov ob Kolpi in Čabranki
- 33 Kako živi slovenska skupnost na Hrvaškem?
- 33 Manjšinski svet: rebalans proračuna
- 33 Knjiga o slovenskih društvih nekoč in danes

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 34 Spomin na Noordunga v hrvaški Istri je še zelo živ
- 35 Slovo od profesorja Vladimira Kranjčevića (1936-2020)
- 35 In memoriam Vlasta Zuban (1936. - 2020.)
- 35 Spomin na izstopajoče rojake

NOVICE OD TU IN TAM

- 36 Janez Janša, novi stari premier
- 36 Zoran Milanović: Slovenija je soseda in zaveznica
- 37 Od Kolpe do Piranskega zaliva – vse po starem
- 38 Po Zagrebu s člani turističnega društva iz Hajdine
- 38 Lani rekordno, kakšen bo turizem v času korone?

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 39 Imate krompir ali »imate krompir«?
- 39 Spomin na zasnežene praznike
- 40 Ranjeni tudi spomeniki, ki so jih ustvarjali rojaki

Novi odmevi izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine**
Mesta Zagreb
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za**
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Marija Bahun, Stanka Herak,
Polona Jurinič, Irena Pavlovič,
Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar,
Tanja Borčić Bernard.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci-zagreb.hr

Zagreb, 22. marec 2020.
Potres v času epidemije je
zaznamoval delovanje našega
društva.
Foto: Nikola Grmoja

Pomlad, kot je še ni bilo – kakšno leto je pred nami?

Tokratna številka Novega odmeva je izšla v nestvarnih časih: Zagreb si še celi globoke rane, ki mu jih je prizadel potres, naša življenja je ohromila pandemija koronavirusne bolezni, ki je zajela ves svet. Namesto radosti po podelitvi državnega odlikovanja za 90-letnico društva, čutimo tesnobo in se sprašujemo: kako naprej?

Ko smo konec februarja vstopali v predsedniško palačo v Ljubljani, smo morali na vhodu uporabiti razkužilo za roke. To nenavadnost smo dojemali kot zabavno novo normalnost: iz sveta so prihajale novice o epidemiji covid-19, previdnost ni bila odveč, vendar je bila bolezen še vedno tam nekje daleč stran in se je dogajala drugim, ne nam.

Črne slutnje, če bi jih imeli, pa bi tako in tako preglasil ponos, ki nam je ob prejemu odlikovanja napolnil srca in pljuča: Dober dan izzivi, pripravljeni smo na vas! Takrat smo si za rdečo nit prve letošnje številke Novega odmeva zamislili prav ta moto: na naslovnico bi šla fotografija s podelitve, v uvodniku bi spomnili na besede, ki jih je ob prejemu odlikovanja izrekel predsednik društva **Darko Šonc**, sledili bi daljša fotoreportaža in anketa. Vse ostalo pa po utečenem uredniškem

postopku in shemi: poročila o dogodkih v Slovenskem domu in drugih slovenskih društvih na Hrvaškem, pomembnejše novice iz sveta kulture, družbe in politike, ki povezujejo naše svetove, še kakšen zanimiv zgodovinski tekst, predvsem pa tradicionalen poudarek na proslavah Prešernovega dne.

Ko boste brali Novi odmev, boste zagotovo prepoznali, katera besedila so nastala prej in katera potem. Prej in potem? Ni treba pojasnjevati, da imamo v mislih dve marčni prelomnici, po katerih nič več ni, kot je bilo.

Hrvaška vlada je epidemijo zaradi covid-19 razglasila 11. marca, slovenska vlada je to storila dan pozneje, 12. marca. Sledili so ukrep za ukrepom: zapiranje šol, ustavitev prometa, zaprtje meje, omejitev gibanja, odpoved javnih dogodkov. In tako naprej, vse do obveznih

mask, prvih novic o okužbah, obolelih in mrtvih. Zamrlo je tudi življenje v Slovenskem domu. Načrti so padli v vodo. Druženj, ki so temelj našega delovanja, je bilo konec.

Nato pa je naš svet še enkrat vrglo s tečajev, 22. marca zjutraj, ko je Zagreb stresel najmočnejši potres v 140 letih. K sreči ni bil smrtonosen, vzel je eno življenje, je pa rušil stavbe, spremenil zgodovinsko podobo mesta in zamajal naš duhovni svet. Novi odmev, ki ga berete, je dokument letošnje pomladi, iz njega je mogoče razbrati, kako je bilo prej in kako je potem: od vznesenosti do negotovosti. Ne upamo si napovedovati, kakšno življenje je pred nami. Zavedamo pa se, da je Slovenski dom v 90 letih previharil vse viharje. Zavedamo se tudi odgovornosti za prihodnost: nimamo pravice omahovati. (jpt) 🗨

Potres

Naš dom ima rumeno oznako in je potreben popravila

Stavba na Masarykovi ulici 13 v središču Zagreba, v kateri imamo prostore, je utrpela precejšnjo škodo. Po strokovnem pregledu je dobila rumeno oznako, kar pomeni, da je začasno neuporabna.

Statiki zagrebške stavbe označujejo s tremi nalepkami: zeleno, rumeno in rdečo. Vsaka ima za opis stanja dve možnosti. Najslabša se godi stanovalcem stavb z rdečimi oznakami, ki so neuporabne zaradi zunanjih vplivov ali poškodb. Najbolj so si oddahnili v stavbah z zeleno nalepko, saj so bivalne brez omejitev ali s priporočili za popravila. Rumena nalepka pa pomeni, da je stavba neuporabna, dokler ne bodo opravljeni podrobnejši pregledi oz. do nujnih popravil. **Slovenski dom je dobil oznako PN2, ki pomeni, da ima stavba zmerne poškodbe, brez nevarnosti, da bi se porušila, vendar pa so deli stavbe resno poškodovani, zato je bivanje odsvetovano. V naši stavbi so potrebna nujna dela na dimnikih (ki so se porušili) ter posegi na temeljih in nosilnih zidovih.**

V prostorih društva škoda ni tako velika. Poškodovani so mize in stoli ter slike, pokali in priznanja, ki so popadali po tleh. V stanovanju nadstropje višje je počila cev, zato je voda tekla v knjižnico in namočila zidove, vendar knjig ni poškodovala. Kako bo potekala obnova, je težko napovedati. Velika smola je, da sta koronavirusna kriza in potres ustavila vse postopke za

ureditev lastništva naših prostorov. Usoda teh načrtov je zdaj negotova. (jpt) 🗨

V Slovenskem domu je popokal omet. Foto: dš

Pomlad za sto drugih: po nesluteni epidemiji še najhujši potres v 140 letih

Le dan po letni skupščini Slovenskega doma 11. marca, ko smo si po utečenih postopkih začrtali nove naloge, se je svet postavil na glavo. Dva meseca pozneje razmišljam, kako naprej. Nimam odgovora, prepričan pa sem, da bomo Slovenci v Zagrebu prebrodili tudi to krizo.

Marca so si s širjenjem koronavirusne bolezni dogodki sledili iz vrtočlavo hitrostjo. Le dan po skupščini smo odpovedali ustvarjalno delavnico Šopek. Naslednji dan smo preklicali pevske vaje duhovne sekcije A. M. Slomšek. V nedeljo je odpadla sveta maša v cerkvi Ranjenega Jezusa. In potem je vse obstalo, Slovenski dom je zaprl svoja vrata. Članom društva sem 18. marca napisal pismo in jim sporočil, da se moramo do nadaljnjega odpovedati srečanjem.

Koronagroza nas je ustavila

Prve dneve osamitve sem preživel v razmišljanju, kaj se nam je zgodilo. Spraševal sem se, ali se nam morajo dejansko zgoditi takšne nesreče, da bi se ustavili in začeli misliti drugače. Ali nas mora spametovati navaden majhen virus? Zagreb se je ustavil, ulice so se izpraznile, zavladal je molk, nikjer ni bilo žive duše. Virus je podrl našo dnevno rutino, vendar nam ni mogel odvzeti spomina, sanj, želja in medčloveških odnosov. V hiši smo se začeli pozdravljati, drug drugemu hoditi po nakupih hrane in zdravil ali na pošto. Klicali smo se po telefonu in pogovarjali. Počeli smo to, kar nam je v tej koronagrozi edino preostalo: povezali smo se, se boderili, si pomagali in poskusili narediti nekaj dobrega za sočloveka.

Nedelja, 22. marec ob 6.24 uri

Zgodnje nedeljsko jutro. Hiša se strese, vse hrumi, padajo omet, slike, knjige, slišim kričanje – potres, potres, potres! Moje mesto Zagreb je prizadel potres. Zavlada preplah. Po stopnišču se pre-

Masarykova ulica, pod Slovenskim domom, 31. marec 2020.

rivamo z vrečkami, odejami, torbami, nekateri kar v pižamah, bežimo proti parkirišču pred hišo. Radio sporoča, da je škoda ogromna, da je veliko someščanov ostalo brez svojih domov, za žrtve še ne vemo. V takšnem trenutku se vprašanja množijo z neverjetno hitrostjo, mnoga med njimi bodo za vedno brez odgovora.

Kaj je z našim Slovenskim domom, ki je v starem delu mesta in stari stavbi? Kaj storiti, da bo prav? Ostati zunaj ali se vrniti? Še vedno je karantena, zunaj zavijajo sirene, tla se še kar tresejo,

kateri potresni sunek je zadnji? Preživljamo nemiren dan in noč. Naslednje jutro se odpravim v Slovenski dom. Od zunaj ni videti resnejših poškodb. S strahom odpiram vhodna vrata. Prizor me pretrese: slike, kipi, pokali in priznanja ležijo po tleh, tudi karnise so popadale, zavese so strgane, mize in stoli polomljeni, omare prevrnjene. V knjižnici po zidu teče voda. Tudi v tajništvu je vse po tleh: papirji, regulatorji, knjige. Računalnik in telefon ne delata.

Mobitel zvoni, kličejo člani, prijatelji, partnerji, sorodniki. Mehanično si zapisujem, kdo je klical. Ko pišem ta prispevek premišljuje, da je vendarle dobro, da se spomnim, kdo je klical in kdo ni. Rojakom in članom slovenskih društev 27. marca pošljem pismo.

Zagreb se postavlja na noge

Škodo v Slovenskem domu počasi odpravljamo. Stvari niso tako preproste, kot je bilo videti na prvi pogled, stavba je dobila oranžno nalepko.

Ne vem, ali smo v 90 letih delovanja društva že bili bolj ogroženi. Poskušam najti odgovor, kako naprej, kako znova zagnati de-

javnosti, kaj organizirati, kaj narediti najprej. Na vsa vprašanja imam en sam odgovor: ne vem. Prepričan pa sem, da bomo tudi to krizo premagali. Zagotovo bo prišel čas, ko se bomo spet družili, pogovarjali in objemali z ljudmi, ki jih imamo radi in s katerimi želimo živeti.

Vse, kar se nam je zgodilo, je bilo nepredvidljivo in nas je razbilo na koščke. Zlomilo nas je, vendar nam je na tako strašen način tudi pokazalo, koliko smo močni, da te črepinje poberemo, zalepimo in gremo naprej. Zapomnili si bomo, kako krhki smo, kako malo je potrebno, da izginemo. Vem, da se bomo tega spomnili vsakokrat, ko bomo razmišljali, kaj je v življenju pomembno.

Vhod v Slovenski dom, 25. maj 2020. Obnova še poteka. Obe foto: Jasminka Bednjanec

Darko Šonc

Pismo članom in prijateljem Slovenskega doma, 18. marca

Koronavirus nam je v nekaj dneh spremenil življenje. Za vse človeštvo je to nova bolezen, nimamo obrambe proti njej, razen zmanjšane števila medsebojnih stikov.

In kaj storiti, če sta druženje in stiki temeljna doktrina našega delovanja? Zvestno se moramo odločiti za zmanjšanje stikov na zgolj najnujnejše, da zmanjšamo možnost okužbe, tako sebe kot drugih.

Z namenom, da zaščitimo naše člane, prijatelje in goste pred boleznijo, začasno zapiramo Slovenski dom, dokler

ne bomo prepričani, da ni več nevarnosti okužbe. Na žalost bodo dejavnosti, ki terjajo osebni stik začasno zastale. V naših 90 letih obstoja smo doživeli še nevarnejše grožnje in smo jih uspešno premagali. Tako bo tudi tokrat. Bodimo v mislih skupaj in ko vse mine, se spet vidimo v našem Slovenskem domu – našem drugem domu.

Za nujne klice pokličite 00 385 1 4855171 in pustite sporočilo.

Darko Šonc, predsednik

Pismo članom slovenskih društev in rojakom, 27. marca

Vse nas je prizadela velika nesreča. Pandemija, kakršne svet še ni doživel, nam je do temeljev spremenila vsakdanje življenje in navade. Človeški um je, kot bi vedel, se bo to moralo zgoditi, razvil tehnologijo, ki nam omogoča, da medsebojno komuniciramo in prenašamo čustva hitreje kot okužbo.

Slovence v Zagrebu je prizadela še hujša nesreča – potres. Nesreča, kakršne nismo poznali in občutili, in nas je dodatno prestrašila in močno prizadela. Hvala vsem, ki so v težkih trenutkih sočustvovali z nami v Zagrebu, nas opogumljali s telefonskimi klici in spodbudnimi besedami v pismih.

V življenju vse mine, tudi nesreča. Ostanemo nove izkušnje in vprašanje, kako ravnati s svojimi čustvi.

Veliko sreče in poguma vam želi

Darko Šonc iz Zagreba.

Poškodovan strop Slovenskega doma. Foto: dŠ

Poškodovanih je 26.197 stavb. Rdečo nalepko jih je dobilo okoli tisoč, oranžno 4.100, ostale so utrpeli manjše poškodbe in imajo zeleno luč za varno bivanje. Slovenski dom ima oznako PN2.

Dragi sosedje in rojaki: Slovenija je z vami!

O popotresnih razmerah v slovenski skupnosti so se pri predsedniku Slovenskega doma Darku Šoncu pozanimali predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Barbara Riman, predsedniki slovenskih društev, predstavniki vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, slovenski mediji in številni prijatelji. Solidarnost se je prebudila na vseh ravneh.

Predsednik Slovenije **Borut Pahor** je v telefonskem pogovoru hrvaškemu predsedniku **Zoranu Milanoviću** izrazil sočutje ob potresu, ki je prizadel območje Zagreba in izrekel solidarnost Slovenije.

Slovenski premier **Janez Janša** je po potresu govoril s hrvaškim kolegom **Andrejem Plenkovićem**. Zunanji minister **Anže Logar** je po telefonu govoril s hrvaškim kolegom **Gordanom Grličem Radmanom** in mu prav tako ponudil pomoč Slovenije. Vlada je na Hrvaško poslala deset opremljenih šotorov za bivanje do 80 oseb s 60 posteljami in 60 spalnimi vrečami ter 20 ogrevalnimi napravami v vrednosti 107 tisoč evrov. Ob odpremi pomoči je bil navzoč tudi obrambni minister **Matej Tonin**.

Mesto Ljubljana je v Zagreb nemudoma poslalo 32 štabnih šotorov. »Naše misli so danes z vami, dragi sosedje. Solidar-

nost na prvem mestu!«, je na Twitterju zapisal ljubljanski župan **Zoran Jankovič**.

Pomoč Hrvaški je ponudil tudi evropski komisar za krizno upravljanje **Janez Lenarčič**. »Pripravljeni smo pomagati,« je na Twitterju zapisal komisar iz Slovenije.

Pismi solidarnosti sta na naslov Zveze slovenskih društev na Hrvaškem poslali slovenski organizaciji iz Italije. **Ksenija Dobrila**, predsednica krovne organizacije Slovencev v Italiji SKGZ je sporočila: »V času, ko je naše ljudi že zaznamovala epohalna pandemija koronavirusa, je ta naravna katastrofa dodatno prizadela hrvaško prebivalstvo. V teh tragičnih okoliščinah vam v imenu Slovenske kulturno-gospodarske zveze izražam bližino in solidarnost z željo, da bi se življenje čimprej vrnilo v normalne tirnice. V mejah danih razmer, vezanih na pandemijo, ostajamo na voljo za morebitno pomoč

prizadetim ljudem.«

Predsednik Sveta slovenskih organizacij **Walter Bandelj** pa je izrazil željo, »da bi iz te težke preizkušnje izšli čim prej in tako nadaljevali naše skupno delo v korist Slovencev, ki živijo izven meja naše matične države.«

Rdeči križ Slovenije je za pomoč prizadetim v potresu v Zagrebu iz sklada solidarnosti nakazal 5.000 evrov na račun Rdečega križa Hrvaške. Skupaj z Zvezo hrvaških društev v Sloveniji je odprl tudi račun za zbiranje pomoči.

(jpt)

Prizor z Đorđičeve ulice. Foto: Emica Elvedji / Pixsell

POTRES V ZAGREBU 22. MARCA 2020

- Ob 6.24 prvi potresni sunek, z magnitudo 5,5 po Richterjevi lestvici.
- Žarišče potresa v Markuševcu, 7 km severno od središča Zagreba v globini 10 km.
- Ob 7.01 drugi potresni sunek, z magnitudo 5,0.
- Popotresni sunki: v prvih 24 urah 57, v mesecu dni prek 1000.
- Umrlo 15-letno dekle, huje poškodovanih 27 ljudi.
- Ocenjena gmotna škoda: 42 milijard kun oz. 5,6 milijarde evrov.
- Poškodovanih okrog 26 tisoč objektov, mdr. muzeji, galerije, gledališča, fakultete, bolnišnice, cerkve in drugi sakralni spomeniki.
- Neuporabnih 40 predšolskih ter osnovno in srednješolskih ustanov. (tbb)

Korona in slovenska skupnost na Hrvaškem

Korona je v naša življenja vstopila tiho in kar hitro obvladala naš vsakdan. Postali smo ujetniki majhnega bitja, ki je na meji z neživim, in ga ne moremo videti. Kako živimo s korono?

Naenkrat na Hrvaškem v novicah ni več bilo ne partizanov ne ustašev. Ni bilo privatizacije, arbitraže ali žaljenje političnih (in ne samo političnih) akterjev. Bila je samo korona. Gledali smo televizijo, poslušati radio in šteli okužene ter primerjali razmere s sosednjo Italijo in Slovenijo.

In kot da skrbi ne bi bilo dovolj, kot da prebivalci Hrvaške ne bi dovolj trpeli, zaklenjeni v svoje domove, je 22. marca Zagreb stresel še potres. Kaj eden, vrsta potresov, ki še kar trajajo. Življenje se je še enkrat postavilo na glavo. To sončno nedeljsko jutro je bila vsa Hrvaška potrta, s strahom in sočutjem smo se ozirali proti Zagrebu, spomnili smo se na znance, jih klicali in spraševali, kako so. Medtem ko smo se drugod na Hrvaškem lahko pred korono poskrili v svoje domove, v Zagrebu niso vedeli, ali ostati v zaprtem prostoru ali zbežati na prosto. Saj nevarno je bilo eno in drugo.

Korona je spremenila način našega delovanja

Slovenska društva so zaprla svoja vrata. Odpovedano je bilo vse, kar imajo naši člani tako radi: druženja, vaje pevskih zborov, dramskih skupin ali folklornih sekcij, srečanja in dogodki. Vse, iz česar je sestavljen naš občutek pripadnosti slovenstvu na Hrvaškem, ta občutek, da smo malo drugačni od svojih sosedov.

Pismo članom in prijateljem Slovenskega doma, 13. maja

Moje zadnje pismo 18. marca sem končal z besedami: bomo v mislih skupaj, ko vse mine, se spet vidimo v našem Slovenskem domu – našem drugem domu. Neverjetno, ampak resnično, čez štiri dni nas je prizadela še hujša nesreča. Zagreb je doživel potres.

Potres je povzročil škodo tudi v naših prostorih (pokanje vodovodnih cevi, padanje ometa, prevrnjene omare, inventar itd.). Glavnino poškodb smo že sanirali.

Potresi so, upam, za nami, toda virus je ostal in vprašanje, kako živeti z njim in ga premagati. Zdaj smo vsi začutili, kako smo v resnici nemočni in kako hitro se naše življenje lahko zaustavi. V takem trenutku nam preostane samo, da se povežemo, da se bodrimo, da naredimo nekaj dobrega za sočloveka in nekaj ljubezni namenimo tudi našemu Slovenskemu domu.

Ali je napočil čas, da zopet odpremo vrata našega doma, začnemo postopoma z dejavnostjo, srečanji, druženji? Ali smo premagali strah ali je obisk doma še vedno preveliko tvegavanje?

Oglasite se, z veseljem pričakujem vaše mnenje, predloge in želje.

Veliko zdravja in poguma vam želim.

Darko Šonc, predsednik

Redni telefonski klici so dokaz, da se imamo radi in da skrbi-mo drug za drugega. Člani se ne srečujejo, ampak klepečejo po telefonu, se povezujejo po spletu in družbenih omrežjih, upajo, da bo te korone kmalu konec in da se bodo vrnila lepi trenutki. Trpijo tudi, ker ni več povezav s Slovenijo, ki so jih navajeni. Čakajo, da se odprejo meje, domotožje je vse večje. Zaklenjeni smo na Hrvaškem, ne moremo obiskati sorodnikov in prijateljev. Ne moremo vdahnuti jutranjega zraka in priklicati vseh tistih čudovitih trenutkov, ki smo jih doživeli v Sloveniji. Jaz osebno pogrešam jutranjo meglo v Sloveniji in prvo jutranjo kavo, ki jo spijem s pogledom na Stol na Gorenjskem. Ne morem se srečati s teto in bratranci, ne morem obiskati prijateljev..

Žalostne zgodbe z meje

V obmejnem območju se dogajajo prave družinske in družabne tragedije. In naši politiki (hrvaški in slovenski) tega ne vidijo ali nočejo videti. Kot marsikdaj do zdaj. Videla sem slike gospe, ki se je ob zaklenjenem maloobmejnem prehodu (z leve in desne rezilna žica) srečala na klepetu z mamo. V strahu, da bi imeli težave s policisti, sta si na hitro izmenjali domače izdelke, malo solate z ene strani in škatla jajc z druge strani. Brala sem o stiski dnevnih migrantov, ki so po vrnitvi z dela zaklenjeni v svoje domove, saj policisti preverjajo, ali so v predpisani samoizolaciji. Osebno poznam primer, ko hčerka že več mesecev ne more na Hrvaško k mami in očetu. Prepričana sem, da vsak od nas nosi kakšno lastno tragedijo. Slovenska skupnost je žal tudi tokrat ostala pozabljena. Čeprav se nam dogajajo grde stvari in bomo hoteli pomlad 2020 pozabiti, sem prepričana, da so pred nami čudoviti poletje, jesen in zima 2020. Ko bo konec te korone, se bomo spet videli, z novimi moči bomo nadaljevali svoje delo in dali priložnost sodelovanju!

Do takrat pa: ostanite zdravi!

Barbara Riman

4. maj 2020

Maske so postale naš vsakdan. Foto: Tom Dubravec / Hanza Media

EPIDEMIJA COVIDA-19 NA HRVAŠKEM

- 25. februarja je zabeležena prva okužba z novim koronavirusom na Hrvaškem. Državljan se je okužil v Italiji.
- Hrvaška vlada 12. marca razglasi epidemijo. Ustavljen je ladijski promet z Italijo, zaprte šole v Istri, uvedena karantena za državljane, ki so prišli iz tujine, omejen cestni tovorni promet s sosednjimi državami. Že 13. marca so na slovensko-hrvaški meji zastoji tovornih vozil, ki jih zaradi zaprtja meje s Srbijo Hrvaška ne spušča na svoje ozemlje.
- 15. marca je na seznam tveganih držav uvrščena tudi Slovenija. Kdor prihaja iz Bele krajine, mora v 14-dnevno samoosamitev. Hrvaška ima 56 okuženih. Vrata zaprejo vse vzgojno-izobraževalne ustanove ter športni objekti.
- 19. marca - prva smrtna žrtev novega koronavirusa. Hrvaška poostri ukrepe: zaprti so gostinski objekti, večina trgovin, storitvenih dejavnosti ter mejni prehodi. Druženje je omejeno na 5 ljudi.
- 21. marca je ustavljen medmestni avtobusni in železniški promet ter ladijski promet na otoke. Hrvaškim dnevnim migrantom je prepovedan odhod na delo v Belo krajino in na Dolenjsko, prepovedano je zbiranje ljudi na javnih površinah.
- 25. marca ima Hrvaška 418 okuženih.
- 29. marca je okuženih 713, za posledicami okužbe je umrlo 6 ljudi. Gibanje ljudi je omejeno na občino s prijavljenim stalnim prebivališčem.
- 3. aprila vlada sprejme prvi sveženj ukrepov za pomoč gospodarstvu.
- 10. aprila je zabeležen prvi primer okužbe v domu za upokojece. Okuženih je nekaj manj kot 1500 ljudi, 21 jih je umrlo.
- 27. aprila dnevno število novookuženih pada. Hrvaška začne sproščati ukrepe: odprte so vse trgovine, razen velikih nakupovalnih centrov, kulturne ustanove, knjižnice, ponovno steče tudi javni prevoz. Okuženih je 2039 ljudi, 59 ljudi je umrlo.
- 30. aprila hrvaška vlada napove 9,4 odstoten padec BDP-ja v letu 2020.
- 4. maja Hrvaška nadaljuje sproščanje ukrepov: odpirajo se storitvene dejavnosti, v katerih pride do neposrednega stika z uporabniki storitev. Ponovno začne delovati celoten zdravstveni sistem.
- Stanje 30. maja, ob zadnjih korekturah Novega odmeva: okuženih je 2245 ljudi. Umrla so 103.

(tbb)

Anketa

Korona nas je ustavila, a ostajamo optimisti

Nekaj članov slovenskih društev na Hrvaškem smo v začetku maja vprašali, kako doživljajo epidemijo koronavirusne bolezni, kako se počutijo v osamitvi, kakšne misli jih prevevajo, kaj delajo, o čem razmišljajo, kaj jih najbolj pesti.

Tanja Baletić Cizej, SKD Lipa, Dubrovnik: »Največjo spremembo smo občutili med velikonočnimi prazniki, ki so bili za nas čisto drugačni kot ponavadi. Za veliko noč v našem društvu vselej ustvarjamo. Barvamo oz. »pengamo« pirhe in izdelujemo tradicionalne okraske iz palmovih vejic 'pomice' pod vodstvom naše članice **Jožice Jakovljević**. Tokrat smo bili za to druženje prikrajšani, čestitali smo si prek družbenih omrežij in s pomočjo sodobne tehnologije. Naše starejše člane, ki nimajo bližnjih, smo poklicali po telefonu, jim ponudili pomoč in jim pričarali vsaj malo velikonočnega veselja.«

Tanja Borčić Bernard, dopisnica Radia Slovenija iz Zagreba: »Novi koronavirus, ki je prizadel ves svet, je pokazal, kako ranljivo je človeštvo, ne glede na vse dosežke moderne medicine. Upočasnili smo našo, sicer prehitro življenje, ko pogosto nismo znali uživati v majhnih stvarih, kot je na primer druženje s prijatelji ali sorodniki. Osebnostno mi je bila najtežja misel, da zaradi zaprtih meja ne morem do svojih staršev v Sloveniji. Tako smo po letih skupnega barvanja velikonočnih pisanic in pečenja pehtranove potice letošnjo veliko noč preživeli vsak v svoji državi. Najbolj zahtevno v koronakrizi pa je bilo šolanje na daljavo, ki zahteva precejšnjo angažiranost nas staršev, seveda ob redni službi in skrbi za družino.«

Ivan Kosmos, SKD Triglav, Split: »Koronavirus je prišel nenadoma. Sprva sploh ni bilo okužb, potem pa je Splitsko-dalmatinska županija postala ena od najbolj ogroženih. Največ obolelih je v

Radićeva ulica, 23. marec 2020, foto: www.index.hr

domu za ostarele in na žalost jih je veliko umrlo. Drugače se prebivalci še kar dobro počutimo, upamo, da bodo s toplim vremenom izginili vsi virusi, tudi koronavirus. Naše društvo ne deluje, zamrle so vse dejavnosti. Odpadel je nastop na reviji Primorski poje, žal tudi tabora pevskih zborov v Stični ne bo. Moramo se prilagoditi razmeram in ostati pozitivni.«

Agata Klinar Medaković, Slovenski dom Zagreb: »Začetni strah ob pojavu koronavirusa se je postopno zmanjšal. Ob tem pa mi je dal misliti, zakaj se je tako hitro razširil po celem svetu. Zdi se mi, da je to opomin človeštvu, da je treba biti ponižen do narave, boljši do sebe in do drugih. Zame je ta situacija velika sreča v nesreči - čeprav smo vsi člani družine prisilno doma in vsak s svojimi obveznostmi, veliko časa prebijemo skupaj. To se mi zdi največja dragocenost življenja v karanteni, ki jo bomo zagotovo premagali. Če ne prej, ko bomo imeli cepivo.«

(akm)

Misli bl. Antona Martina Slomška (1800–1862)

Dveh reči ne odlagaj na jutri: poboljšanja in dobrega dejanja. Za današnji dan vemo, da ga imamo; ali še jutri doživimo, ne vemo.

Česar se človek v mladosti navadi, vse svoje žive dni zna.

Ne pozabimo v veselju trpljenja, da nas sreča ne pohujša! To-lažimo se v trpljenju s prihodnjim veseljem, da ne obupamo.

V luži se veliko grdega zarodi, še več hudega v srcu lenega človeka.

Prenapeta struna počí in prenapeta beseda slabo opravi.

Prizadevajmo si vsa, še tako majhna dela, zvesto opravljati, tudi majhnih dobrih del veliko storiti.

Oblast je slast in past.

Za bralce Novega odmeva smo ob 220-letnici rojstva blaženega Antona M. Slomška izbrali nekaj njegovih misli. Ko smo jih izbirali, še pred nesrečno pomladjo, nismo mogli slutiti, kako navdihujoče bodo nekatere delovale v popotresnih in pokoronskih časih.

EPIDEMIJA COVIDA-19 V SLOVENIJI

- Prvi primer okuženega z virusom sars-cov-2 so v Sloveniji odkrili 4. marca. Bolnik je bil na potovanju v Maroku, vračal se je prek Italije.
- V pričakovanju širjenja okužb so se sprejemali ukrepi: prepoved obiskov v domovih za ostarele, zbiranja na javnih prireditvah in zaprtje meje z Italijo.
- Epidemija je bila razglašena 12. marca, dan potem ko je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila pandemijo. V Sloveniji je okuženih 96 ljudi.
- V naslednjih dneh je bila razglašena vrsta ukrepov: zaprtje vzgojno-izobraževalnih ustanov, odpoved kulturnih in športnih prireditev ter maš, uvedba posebnega režima v zdravstvenih ustanovah, odpoved nenujnih zdravniških pregledov in posegov.
- 14. marca zaradi covid-19 umre starostnik iz Metlike, ki je eno od večjih žarišč v Sloveniji, naslednji dan se zapre meja s Hrvaško.
- Ukrepi so vse bolj strogi: od 16. marca so zaprti vsi lokali, razen trgovin z živili, lekarn, pošt, bank, bencinskih črpalk, kioskov, od 20. marca je prepovedano druženje na prostem, v trgovinah je uveden poseben urnik za ranljive skupine, odpovedane so poroke, konec meseca je prepovedano prehajanje iz občine v občino.
- Vsak dan poročajo o novih okužbah. Do 23. marca je okuženih 442 ljudi, umrli so trije. Brez dela je ostalo 2370 ljudi.
- 3. aprila vlada zrahlja nekaj ukrepov: dovoljeni so obiski vrtnarij, gradbena dela se lahko nadaljujejo na nenaseljenih gradbiščih.
- 9. aprila je okuženih 1124 ljudi, umrlo jih je 43, le četrtnina Slovencev hodi v službo kot običajno. Naslednji dan začne veljati prvi protikoronski sveženj ukrepov za izboljšanje socialnega položaja ljudi in ohranjanje delovnih mest.
- Epidemija je do sredine aprila pod nadzorom, ukrepi se mehčajo: dovoljen je šport na prostem, ni več omejitev za prehajanje meja občin, odprte so trgovine z gradbenim materialom, avtomobili in kolesi.
- Vlada je 15. maja preklicala epidemijo, z veljavnostjo od 1. junija. Javno življenje se postopno normalizira, še vedno veljajo previdnostni ukrepi: upoštevanje fizične razdalje, osamitev bolnikov, obvezno razkuževanje rok in nošenje maske.
- Do 30. maja je v Sloveniji umrlo 108 ljudi. Skupaj je bilo okuženih 1473 ljudi, največ v domovih za ostarele.

(jpt)

Slovenskemu domu Zagreb predsednik Borut Pahor izročil red za zasluge

Nekaj več kot 30 članov Slovenskega doma Zagreb se je 26. februarja v zgodnjih jutranjih urah odpravilo v Ljubljano, na slovesno podelitev državnih odlikovanj v predsedniški palači. Odlikovan je bil tudi Slovenski dom.

»Slovenka sem! Od zibeli do groba. Ne gane moja se zvestoba, ne gane moja se zvestoba! S ponosom reči smem: Slovenka sem, Slovenka sem!« Morda se avtorja te pesmi ne bi povsem strinjala z mojim prilagojenim besedilom, ampak mi ni bilo mar. Odkar smo tisti dan na Mažuraničevem trgu sedli na avtobus, sem si jo ves čas po tihem v sebi prepevala prav tako.

Štirje odlikovanci

Predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor** je odlikovanja izročil štirim odlikovancem. Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb je z redom za zasluge odlikoval za devetdeset let skrbi za ohranitev in razvoj slovenstva na Hrvaškem.

Odlikovanje je slovenski predsednik Borut Pahor izročil predsedniku Slovenskega doma Darku Šoncu. Foto: Božena Pavlič

zložitvi, ki je povzela trnovo pot, ki jo je Slovenski dom prehodil v devetih desetletjih, v različnih političnih okoliščinah in spreminjajočih se časih.

Odlikovanci so se imeli priložnost zahvaliti. V govoru **Darka Šonca** je bil za navzoče člane društva morda najbolj ganljiv naslednji stavek: »Ponosni smo, da je matična država opazila naš trud in trajno, devetdeset let trajajoče ter dinamično javno delovanje Slovenskega doma v hrvaškem kulturnem in politič-

nem prostoru.«
»Z državnim odlikovanjem se domovina Slovenija zahvaljuje Slovenskemu domu Zagreb za devetdeset let skrbi za ohranitev in razvoj slovenstva na Hrvaškem ter mu želi še mnogo uspehov pri povezovanju Slovencev v Zagrebu in na Hrvaškem in pri negovanju prijaznega vzdušja med Slovenci in Hrvati ter med Slovenijo in Hrvaško,« je bilo med drugim povedano v obra-

Lovro Šturm

za življenjski prispevek pri uvajanju novih, pionirskih pristopov zdravljenja hematoloških bolezni.

Ponos, ki se ga ne da opisati

Članica našega društva **Nada Rapotec Rogulj** je komentirala: »Za nas zagrebške Slovence je bila to pomembna slovesnost in zanimiva izkušnja. Opazila sem, da so bili odlikovanci z različnih področij družbenega delovanja, od medicine do prava.

Nada Rapotec Rogulj

V zadovoljstvo mi je bilo, da sem jih lahko spoznala in zvedela, kakšna je bila njihov življenjska pot in kako so prispevali k razvoju Slovenije.«

Za Novi odmev je spregovoril tudi odlikovanec Lovro Šturm. Glede podeljenega priznanja je dejal: »Opravljate pomembno nalogo kot pripadniki slovenskega naroda. Res je, da ste v drugi državi in je država slovenskega naroda Slovenija, ampak vi ste naš integralni del in se vas radi vedno spominjamo. Želimo vam, da še naprej ostajate zavedni rodoljubi.«
Predsednik slovenske osamosvojitvene vlade **Lojze Peterle**, ki je večkrat obiskal naše društvo, je povedal: »Slovenski dom si je odlikovanje absolutno zaslužil. Vesel sem, da je visoko priznanje prišlo z najvišjega mesta slovenske države. Tako pomemben dogodek praznujem skupaj s Slovenskim domom!«

V občinstvu je bil tudi nekdanji Delov dopisnik iz Zagreba **Dejan Vodovnik**: »Iskrene čestitke

Lojze Peterle

Slovenskemu domu! Menim, da je bil skrajni čas za takšno priznanje. Moje sporočilo ob tej priložnosti bi bilo enako besedam, ki jih je v zahvali izrekel Darko Šonc, in sicer: na mladih je treba graditi, če si želimo obstati.« Slovesnost so popestrili nadarjeni dijaki Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana združeni v godalni kvartet Ameba pod mentorstvom profesorja **Zorana Bičanina**. Godalni kvartet sestavljajo violinista **Timotej Wille-**

Dejan Vodovnik

waldt in **Ana Močnik**, violistka **Patricija Malovrh Mlačnik** in čelistka **Lora Kozlevčar**.

Po končani slovesnosti smo v predsedniški palači nazdravili, se fotografirali in družili z visokimi gosti iz kulturnega in političnega življenja, med katerimi so bili mnogi nam znani obrazi. Slovesnost so spremljali tudi številni novinarji; o odlikovancih so poročali vsi večji slovenski mediji.

V Zagreb smo se vrnili v večernih urah, s tolikšnim ponosom, da ga je z besedami težko opisati. To odlikovanje nas mora spodbuditi, da si zagotovimo prihodnost s pomladitvijo društva.

Marjeta Trkman Kravar, Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Najvišja državna priznanja so 26. februarja prejeli štiri odlikovanci. Na sliki (z leve): Jožef Pretnar, Darko Šonc, Borut Pahor, Jože Strgar, Lovro Šturm. Foto: UP RS

Člani Slovenskega doma, ki smo se imeli priložnost udeležiti slovesnosti, smo v prsih čutili ponos, povezanost, enotnost in pogum. Foto: DV

Priložnostne besede

Pomladiti društvo je najtežja naloga, ki jo na 90-letnih plečih nosi Slovenski dom

Skozi devetdeset let se je izkazalo, da nismo most, temveč dvigalo med narodom, in zadnjih 30 let tudi med državama. Dvigalo, ki dviga odnose, vzajemno razumevanje in spoštovanje na vse višjo raven. In tako naj bo tudi v bodoče.

Stem sporočilom je predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** na slovesnosti ob podelitvi odlikovanja pri navzočih požel vidno odobravanje, nasmeh na ustnice pa jim je izvabil naslednji poudarek iz govora: »Z našim delovanjem ima Slovenija trdno oporo v svojih ekonomskih, kulturnih in gospodarskih prizadevanjih na Hrvaškem, saj nismo Slovenci le popoldne in ob koncih tedna, ko zapojemo kakšno slovensko ter znamo speči potico. Smo sodobna, v prihodnost uperjena in samozavestna skupnost s trdno zavestjo, da smo Slovenci.«

V srcu bomo ohranili sporočilo odlikovanja, da občutek pripadnosti slovenskemu narodu presega državne meje (četudi še niso sporazumno določene). S ponosom

se bomo večkrat spomnili, da je tudi matična država opazila naš trud in delovanje v hrvaškem kulturnem in političnem prostoru. Naši predniki danes polnijo enciklopedije hrvaške države, saj so zaznamovali prenekatero družbeno dejavnost, od kulture do znanosti. Kdor dvomi, lahko prelista naše monografije, v katerih smo podrobno popisali slovenske likovne umetnike, dramske in operne virtuoze ter vrhunske športnike, ki so premikali meje hrvaške ustvarjalnosti in zmogljivosti.

S tem pa naj se naše oziranje v preteklost konča. Če hočemo ohraniti vlogo dvigala (ali vsaj mostu) med narodom in državama, potrebujemo tudi mladost. V mlajši generaciji moramo poiskati člane in voditelje, ki bodo nadaljevali, kar smo

dosegli mi, je v Ljubljani dejal predsednik društva Darko Šonc: »Brez tega bi bilo vse, kar je bilo doslej narejenega in doseženega, brez pravega smisla.« (jpt) 🇺🇸

Red za zasluge nas spominja na pot, ki jo je Slovenski dom prehodil v devetih desetletjih, a tudi opominja, da za ustvarjalno prihodnost potrebujemo mladost!

Prešernov dan s poezijo, knjigo in razstavo

Ob slovenskem kulturnem prazniku kar trije dogodki v Slovenskem domu: pesniški večer z Jadranko Matić Zupančič, razstava in predavanje o stoletnici znamke Verigar in predstavitev romana Božidarja Brezinščaka Bagole *Hitac u potiljak*.

Največji slovenski poet France Prešeren bi letos napolnil 220 let. Zato se ga bom letos spomnili še večkrat kot je to običaj. Prešernov dan 8. februarja pa je bil tradicionalno bogat in je v Slovenski dom privabil številne obiskovalce.

Dvojezično pesništvo

Novomeška pesnica Jadranka Matić Zupančič je 3. februarja predstavila svojo peto pesniško zbirko *Zvočna tapiserija*. Z njo se je pogovarjal pesnik, urednik in prevajalec **Marjan Pungartnik** iz Maribora. Literarna ustvarjalka se je rodila v Karlovcu in tam odrasla, v Slovenijo pa se je preselila leta 1974, ko se je zaposlila v knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu. Slovenščine se je morala naučiti, sčasoma pa je postala ne le njen »drugi, na novo pridobljeni jezik, temveč na nek način tudi prvi, službeni, družinski in prijateljski jezik«, pravi Matić Zupančičeva. Prvo knjigo *Jezik u nastajanju* je napisala leta 1987, izšla pa je pri prvem slovenskem samozaložniku **Dušanu Cunjaku**. Sčasoma je njena ljubezen do slovenščine prerasla v željo po pisanju v tem jeziku in tako je nastala druga knjiga *Paralelni glas*, ki vsebuje tako hrvaške kot slovenske pesmi. Svojo tretjo knjigo je napisala v hrvaščini, četrto v slovenščini, in peto, zadnjo, spet v hrvaščini. »Ohranjati kondicijo pisanja v obeh jezikih ni lahko«, pravi Matić Zupančičeva, ki izgubljanju ali mešanju besed kljubuje tako, da veliko bere v obeh jezikih, tako poezijo kot drugo literaturo. Branje ji tudi pomaga pri iskanju lastnega pesniškega izraza. Avtorica je ob koncu pesniškega večera Slovenskemu domu podarila nekaj svojih knjig.

100 let Verigarja

Bojan Bračič iz Filatelističnega društva Maribor je 6. februarja kot uvod v razstavo ob 100-letnici prve slovenske znamke, Verigarja, povedal, da je bila ta znamka dana v poštni promet

Poseben žig z Vavpotičevim verigarjem, ki so ga 6. februarja uporabile tudi nekatere pošte v Zagrebu.

Predsednik Filatelističnega društva Maribor Bojan Bračič. Vse foto: Antun Bukovec

kmalu po razpadu Avstro-Ogrske, leta 1919, uporabljala pa se je na območju celotne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Njen avtor je slovenski slikar Ivan Vavpotič. Za motiv je izbral sužnja, ki trga verige. Od tod poimenovanje znamke. »Znamka z imenom države je poleg himne, denarja in zastave eden

Božidar Petrač, Božidar Brezinščak Bagola, Hrvoje Peršič (z leve).

najpomembnejših simbolov države ali vsaj samostojnega ozemlja,« je pojasnil Bračić. Ob odprtju razstave so izdelali poseben žig z Vavpotičevim Verigarjem, ki so ga na ta dan, 6. februarja, uporabile tudi nekatere pošte v Zagrebu. Razstavo je Slovenski dom pripravil v sodelovanju z Zbirateljskim društvom Rogaška Slatina in Filatelističnim društvom Zaboky Zabok.

Roman o Ljudevitu Juraku

Stari znanec Slovenskega doma, književnik in prevajalec iz Huma na Sotli **Božidar Brezinščak Bagola** je 12. februarja predstavil svojo najnovejšo knjigo. Gre za biografski roman o znanstveniku Ljudevitu Juraku, ki se je rodil leta 1881 na hrvaški strani Obsotelja. »Za Juraka smo izvedeli zelo pozno, nekje v devetdesetih letih. Zame je bilo to veliko odkritje,« je dejal Brezinščak Bagola. Jurak je s Slovenijo povezan, ker je v osnovno šolo začel hoditi v Rogaško Slatino, kasneje pa je šolanje nadaljeval v Zagrebu ter Innsbrucku. Bil je velik znanstvenik, profesor anatomske patologije, pa tudi pričevalec resnice. Jurak je namreč leta 1943 sodeloval v mednarodni komisiji, ki je preiskovala pokol več kot tisoč kmetov in delavcev leta 1938 v ukrajinskem kraju Vinica. Ugotovil je, da je za zločin odgovorna sovjetska tajna

policija. Ker sovjetskim komunističnim oblastem takšno razkritje ni bilo po volji, so ga po koncu vojne ubile. Brezinščak Bagola je gradivo o Juraku zbiral kar leto in pol, predvsem

O zbirki Zvočna tapiserija se je s pesnico Jadranko Matić Zupančič pogovarjal Marjan Pungartnik.

med člani njegove družine, ki so se predstavitve knjige tudi udeležili. Recenzent biografije je bil Jurakov pravnik **Hrvoje Peršič**, o knjigi pa je spregovoril tudi urednik založniške hiše **Alfa Božidar Petrač**.

(tbb)

Razstava

Praznik miniaturne fotografske umetnosti

Slovenski dom je 11. decembra gostil deveto fotografsko razstavo miniatur, ki jo pripravlja društvo Fijaker. Edini pogoj za sodelovanje na natečaju je bila tudi tokrat velikost fotografij, ki ni smela preseči 10 x 10 centimetrov.

Po odločitvi strokovne žirije je prvo nagrado prejela **Darija Šesto**. Podelili so tudi drugo in tretjo nagrado ter šest pohval. Prireditev je bila humanitarnega značaja: vse fotografije so bile naprodaj, izkupiček pa je bil namenjen društvu Ozana, ki skrbi za osebe s posebnimi potrebami. Oskrbovanci Ozane so pripravili pevski nastop in navdušili občinstvo. Udeleženci in gostje, ki so bili prvič v Slovenskem domu, so bili navdušeni nad toplim in veselim vzdušjem. Razšli smo se s pozdravom: - Na svidenje čez leto dni na jubilejni, 10. Miniaturi.

(rn)

Na natečaj je prispelo 214 fotografij 55 avtorjev. Foto: akm

www.slovinci-zagreb.hr

Naše društvo odslej z novim imenom

Najpomembnejša odločitev občnega zbora: spremenili smo ime društva. Odslej se imenuje Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb. Sprememba je na prvi pogled malenkostna in komaj opazna, saj smo zgolj dodali besedo Zagreb. Vendar prav ta podrobnost poudari privrženost mestu, v katerem delujemo že 90 let.

Redni občni zbor Slovenskega doma je potekal v Prešernovi dvorani 11. marca. Vodil ga je predsednik **Darko Šonc** in ga začel z besedami: »Preteklo leto je bilo bogato s programi, dobro smo poslovali in mislim, da smo lahko zadovoljni.« Obširni dnevni red je imel osem točk: poročilo o delu v letu 2019, finančno poročilo z zaključnim računom, poročilo nadzornega obora, poročilo inventurne komisije, program dela za leto 2020, finančni načrt za leto 2020, sprememba statuta, razno.

Predsednik Šonc je ob fotografijah in predstavitvenem računalniškem prikazom spregovoril o pomembnejših dogodkih v preteklem letu, zaključil pa s fotografijami s podelitve listine Mesta Zagreb, plakete Občine Brežice in reda za zasluge ob 90-letnici neprekinjenega delovanja Slovenskega doma Zagreb. Prebral je finančno poročilo z zaključnim računom, ki so ga člani skupaj s poročilom o delu soglasno sprejeli, enako tudi poročilo nadzornega odbora in inventurne komisije, ki sta se sestala 5. marca.

V letošnjem programu dela poleg rednih dejavnosti, ki jih izvajajo sekcije društva, izstopa koncert zbora Slovenski dom Zagreb, s katerim bo obeleženo njegovo 90-letno delovanje (verjetno v mali dvorani V. Lisinskega). Nastopili bodo tudi zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek in zbori iz drugih slovenskih društev na Hrvaškem. V sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom bo v domu potekal pouk slovenskega jezika za otroke pod vodstvom lektorice z zagrebške Filozofske fakultete **Simone Gotal**. Otroci so se prvič

zbrali 2. marca. Obnovili bomo pogovorne večere, ki jih bo vodila **Tanja Borčić Bernard**, nadaljevali se bodo Alpinstični četrtki, proslavili bomo dan državnosti v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom, kot tudi dan samostojnosti in enotnosti, dan reformacije itn.

Predsednik je posebej predstavil program SSS (slovensko

središče in stičišče) s katerim bi dom dejansko to tudi postal, kajti treba se je zavedati, da društvo ne bo obstalo z ljubiteljskimi skupinami. Program je bil soglasno sprejet, prav tako predsednikov predlog spremembe statuta, da bi spremenili ime Slovenskega doma. Ta je skozi zgodovino petkrat

Predsednik Darko Šonc in zapisničarka Agata Klinar Medaković. Občni zbor je obiskala tudi avstrijska cesarica Marija Terezija, v katero se je »prelevila« članica Marjeta Trkman Kravar. Obe foto: Antun Bukovec

spreminjal ime, nazadnje se je imenoval Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom. Odslej se imenuje Slovenski dom Zagreb. To ime po predsednikovem mnenju bolje opiše naš odnos do Zagreba in Zagreba do nas.

Agata Klinar Medaković

Pevski zbor Slovenski dom Zagreb

Zaradi pandemije smo se v začetku marca žal morali prenehati družiti. Odpovedati smo morali tako vaje kot nastope in gostovanja. V tej številki Novega odmeva poročamo samo o dveh dogodkih: adventnem koncertu v Slovenskem domu in januarskem nastopu v katedrali.

Konec marca na vaje pevskega zbora ni bilo Klare. Kolegica Cvetka je povedala, da je padla in se poškodovala. Vendar Klara ne bi bila Klara, če ne bi napisala pesmice, ki smo jo na vajah prebrali in ji sporočili: »Draga Klara, upamo, da se bomo videli še preden bodo tvoji verzi objavljeni v Novem odmevu, do takrat pa ti pošiljamo tople pozdrave!« (*ihp*)

Sevničani, hvala za adventno druženje!

Advent je že zdavnaj mimo, prav tako nastop sevniškega zbora Lisca, ki je bil v predbožičnem času, spomini na druženje 10. decembra v Slovenskem domu pa so še kako živi.

Prpriprave na koncert so potekale običajno. Veliko sva se slišali s predsednico MePZ Lisca **Nado Novšak**. Dogovorili sva se o repertoarju, uri prihoda in tudi, kdo kaj pri- nesese oz. speče (takšna je pač navada). Ker se v decembru

Gostujoči pevski zbor iz Sevnice.

Zagreb blešči od adventnega okrasja, je na pomoč priskočila turistična vodnica **Marjeta Trkman Kravar**: pod njenim strokovnim vodstvom so gostje občutili praznično vzdušje, spoznali pa tudi zgodovinske znamenitosti mesta.

Spomladanska sezona je bila za naš zbor praktično zamujena. Z vajami in veselim pevskimi druženji bomo zopet začeli septembra. Pristrčno vabljeni!

Klara Žel: Ljubav do zbora

Kao s neba sam pala i teško sam na noge stala.
Došla viša sila, koja mi nije mila.
Moram, da doma čučim, patim pa se mučim.
Mislim na sve vas, da dajem još taj moj glas.
Velika mi je još želja, da s vama mi bude veselja.
Jer tužan je taj moj glas, naravno bez svih vas.
Ako mi bude bolje sa zdravljem, doći ću vam, obećajem.
Godine su donijele svoje bez moje još dobre volje.
A ja ne mogu mirna biti, sada moram suze liti.
Čovjek sve bi dao za mladost, samo da ostane zdravlje i radost.
Ima još dobrih ljudi za dulji vijek, jer čovjek je čovjeku naj-
bolji lijek.

S pesmijo v srcu

Na skupnem koncertu sta MePZ Slovenski dom in MePZ Lisca pokazala zrelo in ubrano petje. Pevci s pesmijo v srcu ohranjamo lepo slovensko pesem. Veseli smo, ko v medsebojnem druženju pozitivni duh prenesemo tudi na občinstvo.

Zbor Lisca je pod taktirko zborovodkinje **Petre Stopar** zapel Rož, Podjuna, Zila, Ko so fantje proti vasi šli, Eno samo tiho rožo, Sanje, Tam v dolu, Moja mati kuha kafe. Zbor Slovenskega doma je v nadaljevanju koncerta predstavil pesmi Slovenija od kod lepote tvoje, Tam sem jaz doma, Nocoj, pa oh nocoj, Zbadljivka, Siyahamba in Venček v priredbi zborovodje **Ivice Ivanovića**. Ob izvedbi Venčka je dvorano napolnila slovenska ljudska pesem: vsi so peli z zborom.

Koncert je z nastopom na orglicah popestril naš pevec **Marjan Dirnbek**, ki je znan med orgličarji v Sloveniji in tudi na Hrvaškem. Igra vse vrste pesmi: slovenske, tuje, zabavne, narodne. Slišali smo Presleyjevo Can't help falling in love.

Koncert smo zaključili skupaj, oba zbora na odru kot eden zbor, s pesmijo Vsakdo mora imeti prijatelja. Tudi pri tej skladbi smo k petju pritegnili poslušalce.

Veselo in po domače smo se družili do poznega večera, s pesmijo in ob harmoniki ter naših in njihovih dobrotah.

Stanka Herak 🗣️

Nastop našega zbora in Marjana Dirnbeka. Obe foto: mtk

Koncert božičnih pesmi narodnih manjšin

Pevke in pevci Mešanega pevskega zbora Slovenski dom smo z velikim veseljem vadili božične pesmi in se pripravljali za koncert v zagrebški katedrali. Na dan koncerta - 8. januarja - smo bili dobro pripravljeni.

Po večerni maši so v stolnico Marijinega vnebovzvetja in sv. Štefana in Ladislava začeli prihajati številni gosti: prijatelji in sorodniki, ljubitelji glasbe, predstavniki veleposlaništev, zagrebški župan **Milan Bandić** s sodelavci, predsednik zagrebške Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin **Juraj Bahnik** in drugi. Ob 19. uri se je takoj po Bahnikovem pozdravu in nagovoru predstavnice poljske narodne manjšine **Walentyne Lončarić** v prazničnem vzdušju začel koncert božičnih pesmi narodnih manjšin. Nastopilo je šest zborov: Mešani pevski zbor Lira (Matica slovaška Lipovljani), Zbor KPD Ukrajincev Karpati iz Lipovljanov, Deutscher Sangechor Zagreb, Hor sabornog hrama Svetog Preobraženja Gospodnjega v Zagrebu, zbor Hrvaškega prosvetno-kulturnega društva Bosiljak iz Čučerja in MePZ Slovenski dom iz Zagreba.

Vsak zbor je zapel dve pesmi v svojem jeziku. Naš zbor je zapel znani slovenski božični pesmi Dete rajsko in Poslušajte vsi ljudje. Na koncu je vsak zbor

zapel eno kitico Tihe noči v svojem jeziku, potem pa smo vsi skupaj zapeli to pesem v hrvaščini.

Koncert se je končal s pesmijo Narodi nam se, ki so jo s pevci navdušeno peli tudi gostje.

Božične pesmi so zelo lepe, v katedrali pa zvenijo res posebno. Kdor še ni bil na koncertu, naj ga nikar ne zamudi prihodnje leto. Pripeljite tudi vnukinje in vnuke, zagotovo bodo uživali!

Cvjeta Pandol 🇺🇸

Nastop našega zbora v zagrebški katedrali. Foto: akm

Arhiv

Vsi naši Novi odmevi v slovenski digitalni knjižnici

Vodja Zbirke tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) Helena Janežič nam je v začetku leta sporočila dobro novico. Vse številke Novega odmeva so objavljene in prosto dostopne na portalu Digitalne knjižnice Slovenije (dlib).

Vseh 72 števil Novega odmeva lahko poiščete v iskalniku www.dlib.si. To je samo potrditev našega dobrega sodelovanja, ki ga bomo nadaljevali tudi z objavo vseh naših knjig na dlibu, izdanih v založbi Slovenskega doma Zagreb in SSNM MZ. Priprave za pridobitev dovoljenj od avtorjev knjig so že stekle.

Projekt smo pognali z zavedanjem, kako pomembno je, da sta naša časopisna in knjižna ustvarjalnost shranjena tudi v

digitalnem svetu in tam na voljo vsem, ki jih zanima, kako živimo Slovenci v Zagrebu in na Hrvaškem.

Naše založništvo je sicer že zdaj dostopno v naši »spletni knjižnici«: <http://www.slovinci-zagreb.hr/si/zaloznistvo/>. Na tem naslovu lahko poleg vseh do zdaj izdanih Novih odmevov preberete tudi naše knjige. Izvedeli boste veliko zanimivega!

(akm) 🇺🇸

Novi odmev (2002, številka 18)
Vir: Novi odmev
Izvor: Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb
1. PDF datoteka (11 MB)
1. TXT datoteka (131 kB)
Izvoz v EndNote (RIS format)

Novi odmev (2003, številka 19)
Vir: Novi odmev
Izvor: Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb
1. PDF datoteka (12 MB)
1. TXT datoteka (161 kB)
Izvoz v EndNote (RIS format)

Novi odmev (1999, številka 8)
Vir: Novi odmev
Izvor: Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb
1. PDF datoteka (10 MB)
1. TXT datoteka (119 kB)
Izvoz v EndNote (RIS format)

Novi odmev (2003, številka 20)
Vir: Novi odmev
Izvor: Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb
1. PDF datoteka (12 MB)
1. TXT datoteka (156 kB)
Izvoz v EndNote (RIS format)

Prvi petki

Vsako srečanje – en rojstni dan

Letošnji prvi petek se je odvil na drugi januarski petek. Saj veste, po silvestrovanju potrebujemo nekaj dni počitka, pa tudi bolj racionalno je druženje malo razporediti skozi mesec. Družili pa smo se tudi februarja in marca.

Prvo letošnje petkovo srečanje je bilo 10. januarja. Zbralo se nas je kar nekaj čez dvajset, saj smo vsi želeli praznovati z našim **Tonetom**, ki je rojstni dan proslavil resnično lepo in veselo. Kot vedno je bilo veliko pesmi, zgodbic, vicev. Mize so bile obložene z raznoraznimi dobrotami. Da bi bilo še lepše, pa je poskrbel **Zoran**, ki je na klavirju zaigral nekaj slovenskih pesmi, mi smo ob njegovem igranju peli in tudi zaplesali.

Kogar ni bilo, mu je lahko žal!

Drugo petkovo druženje smo imeli 7. februarja. Slavljenka je bila **Jožica**, ki je kot vedno pogostila vse prisotne. Tudi tokrat je bilo veliko obujanja mladostnih spominov na težke in lepe čase. Zopet smo tudi zapeli in se s skupnimi močmi povesečili.

Tretji letošnji prvi petek je bil 6. marca. Zbralo se nas je okoli dvajset. Morda bi nas bilo več, če ne bi bila korona že pred vrati. **Tone** je poskrbel za rojstnodnevni šampanjec in njegovo odpiranje s pokom. Slavljenkama **Franciski** in **Marinki** smo nazdravili in jima zapeli Kolkor kapljic, tolko let. Nato smo sedli k prigrizku, ki sta ga pripravili: ničesar ni manjkalo, slano, sladko, tudi žejni nismo

bili. Vrstile so se pesmi, šale, komentiranjem aktualnih tem, le tu in tam smo se dotaknili kakšne težavice, in še to bolj mimogrede, saj na petkovih srečanjih dobra volja ni le najboljša, ampak obvezna.

Irena Hribar-Pavlovič, Stanka Novkovič 🗨️

Januarški prvi petek. Foto: ihp

Duhovna sekcija

Pevske vaje ob petkih, maše in druženja ob nedeljah

Spomladanski nastop na reviji Primorska poje je žal odpadel zaradi epidemije; ta je razredčila tudi srečanja naše duhovne sekcije **A. M. Slomšek**.

Do razglasitve posebnih ukrepov so vaje pevskega zbora naše sekcije pod vodstvom prof. **Vinka Glasnoviča** potekale redno. Običajno imamo vaje v Slovenskem domu vsak petek ob 15.30 uri. Kdor želi, se nam lahko pridruži!

Svete maše v slovenskem jeziku imamo dvakrat na mesec, ob nedeljah ob 17. uri. V poletnih mesecih slovenskih maš ni. Posebnost je tudi zadnja decembrska maša, ki ni na nedeljo, ampak na Štefanovo, 26. 12., ki je na soboto. Maše so v kapelici Ranjenega Jezusa na Ilici 1, zraven Trga bana Josipa Jelačića.

Maševati pridejo iz Slovenije – duhovniki iz župnije Novo mesto in iz Krške župnije. Po mašah je srečanje v Slovenskem domu na Masarykovi ulici 13, s pogostitvijo in druženjem.

Slovenske maše bodo predvidoma stekle jeseni po naslednjem urniku:

september: 13.9., 27.9.

oktober: 11.10., 25.10.

november: 8.11., 22.11.

december: 13.12., 26.12.

Hitro okrevaj, draga Mira!

Naša srečanja, nastope, romanja in gostovanja je zadnjih pet let zvesto popisovala Mira Bahun – njena poročila smo brali od 54. številke Novega odmeva, ki je izšla decembra 2014 (ko

je tedanja vodja duhovne sekcije Olga Tkalčec morala na operacijo).

Mire zdaj že nekaj časa ni na vaje, maše in srečanja: nenadoma je morala v bolnišnico in od tam na okrevanje. Želimo ji, da bi hitro ozdravela in se s svojim optimizmom in nalezljivim smehom čim prej vrnila med nas.

Še enkrat vabimo pevce, da se nam pridružite!

Olga Tkalčec 🗨️

Zadnje vaje pevskega zbora A. M. Slomšek pred "prisilnim" premorom zaradi korone. Foto: Ana Marić

Aleš Česen navdušil s pripovedjo o vzponu na Latok

»Ljubezen do alpinizma je bila v meni še preden sem bil prvič v gorah,« je za Novi odmev po predavanju v Slovenskem domu 5. decembra, povedal alpinist in gorski vodnik Aleš Česen iz Kranja, dvakratni prejemnik prestižne nagrade Zlati cepin.

Prvič je Zlati cepin prejel leta 2015, skupaj z **Markom Prezljem** in **Luko Lindičem**, za vzpon v prvenstveni smeri severne stene Hagšuja (6.657) v Himalaji. Druga je osvojil za prvenstveni vzpon na pakistanski sedemtisočak Latok s severne strani z **Lukom Stražarjem** in **Tomom Livingstonom** leta 2018. Ta alpinistični podvig nam je v dvorani Slovenskega doma pričaral s pomočjo čudovitih fotografij in videoposnetkov.

O nagrajenih vzponih je za Novi odmev povedal, da ju ni mogoče kar tako primerjati, saj gre za različne pristope v različnih gorah. »Prvenstveni vzpon v severni steni Hagšuja v Himalaji je imel tehnično zahtevnega plezanja verjetno več. Vendar pa je bila nadmorska višina bistveno nižja in celoten vzpon je trajal manj kot polovico časa kot prvenstveni vzpon na Latok I s severne smeri. Če potegnem črto, za kateri vzpon je bilo potrebne več energije in vztrajnosti, potem lahko sigurno rečem, da je bil Latok kompleksnejši, zahtevnejši.«

Aleš se je za plezanje navdušil že kot otrok, v 80. letih prejšnjega stoletja, ko je njegov oče **Tomo Česen** dosegel pomembnejše uspehe. Prva plezalna smer, ki se je spomni, je legendarni Čopov steber v severni triglavski steni, ki jo je preplezal z očetom. Z bratom **Nejcem** sta se najprej zaljubila v športno plezanje, nato pa sta postala alpinista. Planinska zveza Slovenija ga je razglasila za najboljšega alpinista v letu 2017.

Nagrad v alpinizmu po Česnovih besedah ne smemo nikoli jemati kot nekaj absolutnega. »Že če jaz sam primerjam dva svoja vrhunska vzpona, med njima težko ločim, kateri je tisti boljši.

Kaj šele primerjava različnih vzponov različnih navez. V alpinizmu se pač velikokrat ne da objektivno ovrednotiti in primerjati različnih vzponov. V tem je tudi nek čar alpinizma. Po drugi strani pa te nagrade jemljem kot priznanje za ukvarjanje z alpinizmom, ne zgolj kot za posamičen vzpon – čeprav je priznanje vedno dano za točno določen vzpon.«

Mladim alpinistom priporoča čim bolj raznoliko plezanje. Sam v gorah preživlja veliko časa, saj si kot gorski vodnik v največji meri služi kruh.

Petar Kasum, akm

Na vprašanje, katera hrvaška gora ga privlači, je Aleš Česen odgovoril: »Vsekakor Paklenica, tam sem preživel ogromno časa.« Foto: akm

Šopek

Razstavljenе umetnine naših ustvarjalok

V tej številki Novega odmeva bi morali poročati o božični in velikonočni razstavi kreativne delavnice Šopek, vendar smo morali spomladansko dejavnost zaradi korone odpovedati, zato opisujemo le srečanje ob koncu lanskega leta.

Razstavo so pripravile v adventnem času, 19. decembra. Naše ustvarjalke so spet potrdile, da pridno delajo in jim ne manjka navdiha. Pokazale so nova likovna dela na temo morskih in kopenskih pejzažev v tehniki akril na platnu. Seveda ni manjkalo niti božičnih šopkov in okraskov, ki so postali šopkov zaščitni znak. Za obogatitev ponudbe je poskrbela naša draga **Julija**, dolgoletna članica Slovenskega doma, ki je na razstavo prinesla svoje medenjake, narejene in okrašene po posebnem receptu. Tako so bili na ogled tudi snežaki, gobice in podkve za srečo. Nekaj božičnega peciva je bilo le za gledanje, nekaj pa so ga obiskovalci lahko tudi pojedli.

Tudi tokrat je Šopek presenetil z novimi in bogatimi jaslicami, ki so prikazovale Betlehem, sveto družino v hlevu, kralje, pastirje in ljudi, ki so prišli z vseh koncev sveta, da bi se poklonili.

Obiskovalci razstave niso skrivali navdušenja in so avtorice zelo pohvalili.

Članice ustvarjalne delavnice Šopek. Foto: akm

Zahvala veleposlaništvu in vsem, ki pomagajo

Že deseto leto zapored nam po potrdila o doživetju ni bilo treba hoditi na veleposlaništvo ali drugam, ampak je veleposlaništvo prišlo k nam. Dokumente, ki jih izgnanci potrebujemo za izplačilo odškodnin, smo zopet lahko urejali v Slovenskem domu.

Izgnanci in svojci tistih, ki zaradi bolezni niso mogli priti osebno, smo se v Slovenskem domu zbrali 25. februarja. Administracijo je zopet urejala pridna referentka veleposlaništva **Ivanka Filipan**, dokumente pa nam je izročila nova konzulka **Polona Bradač**. Veseli smo bili, ker smo jo spoznali in ker se je po urejenih zadevah tudi družila z nami. Ker je Ivanka potrdila pripravljala zelo hitro, lahko mirno napovemo, da bomo prihodnje leto lahko potreben čas skrajšali za polovico. Obema se iskreno zahvaljujemo. Za pogostitev s krofi in pijačo sta poskrbela **Jozefa Bogolin** in **Rolando Nikčević**. Tudi njima – lepa hvala.

To je bila druga priložnost za druženje in obujanje spominov v dveh mesecih. Pred tem smo se srečali 21. decembra, na rednem letnem informativnem srečanju ob koncu leta. Ker se dolgo nismo videli, je bilo informacij na pretek. Predsednik zagrebške organizacije Društva izgnancev Slovenije (DIS) **Slavko Kramar** je člane najprej obvestil o smrti podpredsednika DIS-a Martina Podlesnika in njegovega predhodnika Jožeta Križančiča. Križančič nas je v Zagrebu obiskal nekajkrat. Nato je poročal o sestanku ob desetletnici Evropskega odbora izgnancev, ki ga od 21. septembra lani vodi **Gregor Kaplan**. Povedal je tudi, kako potekajo prizadevanja za poplačilo gmotne škode za uničeno premoženje v letih 1941–1945. Ob razpravi o načrtih za leto 2020, smo se

dogovorili, da vsi člani povedo ali izročijo svoje pisne spomine na izgnanstvo zgodovinarju **Filipu Škiljanu**, ki pripravlja javno objavo.

Bilo nas je manj kot polovica, ker sta nas bolezen in starost razredčila.

Ob skromni pogostitvi - **Jozefa** je pripravila pizo in potico - smo še dolgo obujali spomine.

(KraS)

Redno letno informativno srečanje ob koncu leta, tokrat v naši knjižnici. Foto: Jozefa Bogolin

K popolnemu vzdušju je prispeval zbor Slovenskega doma, ki je na odprtju zapel nekaj tradicionalnih božičnih pesmi, k dobremu razpoloženju pa so pripomogli tudi kuhano vino ter slastna makova in orehova potica.

Zanimivi motivi božičnih keksov in šopkovi šopki. Foto: SŠ

Spet lahko rečemo, da so razstave ustvarjalne delavnice Šopek lepa priložnost za veselo in prijateljsko druženje.

Stanka Novkovič

Zvočna kulisa božičnemu vzdušju - naš pevski zbor z dirigentom Ivico Ivanovičem. Foto: akm

Za naše knjižne molje

Do sodobnih avtorjev prek medknjižnične izmenjave

Do prekinitve delovanja zaradi epidemije in potresa, se je nadaljevalo izposojanje gradiva iz karlovške knjižnice Ivana Gorana Kovačiča, ki je osrednja knjižnica za slovenske naslove na Hrvaškem. Omenjam nekaj novosti naših starih znancev.

Če obiščete knjižnico Slovenskega doma, si lahko iz karlovškega fonda sposodite knjige **Gorana Vojnoviča**, med njimi priljubljeno delo Jugoslavija moja dežela, ali pa pretresljivo delo Otroštvo **Mihe Mazzinija**. Na voljo je tudi napeta kriminalna trilogija **Tadeja Goloba** (Jezero, Leninov park, Dolina rož). Če spremljate Televizijo Slovenija, potem veste, da je bil prvi del lani predelan v napeto nadaljevanko. Izbirate lahko tudi med zanimivi priročniki: Družinsko ustvarjanje, Hudo preprosto, Zeleni smutiji. V njih boste našli preproste namige za izdelavo različnih uporabnih predmetov, hitrih jedi ali zelenih napitkov.

Posebej bi opozorila na knjigo »slovenskega zeta« Američana **Noaha Charneya** Slovenologija - življenje v najboljši deželi na svetu in popotovanje po njej. Knjiga je polna duhovitih zapisov o kulturnem, družbenem in političnem življenju v »novi« deželi, v katero se je zaljubil. Pisatelj ima občutek za drobne detajle vsakdanjika in je navdušil Slovence, ki lahko svoje navade pogledajo z drugimi očmi. Zagotovo jih je spravil v dobro voljo. Upam, da bo enak učinek dosegel tudi pri obiskovalcih naše knjižnice.

Darija Stantić 📖

Manjšinski veleslalom

Dve slovenski smučarki – dve kolajni

Zagrebska gora oziroma priljubljeno Sljeme je že četrtič gostilo veleslalomiste iz vrst zagrebških narodnih manjšin. Športniki so se pomerili 23. februarja na Zeleni progi. Za slovensko skupnost sta tekmovali dve smučarki.

Čeprav je topla zima in je skoraj pomladansko vreme »pobralo« skoraj ves sneg, so iz Zagrebske smučarske zveze pripravili odlično progo. **Lucija Gulič** je v kategoriji pionirk zasedla drugo mesto, **Agata Klinar Medaković** pa je zmagala med seniorkami. Obe sta od zagrebškega župana **Milana Bandića** prejeli kolajno. Skupinsko so bili najuspešnejši Poljaki. Prav na njihovo pobudo so se začela srečanja na Sljemenu. Zdrav tekmovalni duh se po tekmi spremeni v zabavno in prijateljsko druženje ob zasluženem kosilu v Vidikovcu. Tudi tokrat je bilo tako.

Nasvidenje na petem veleslalomu!

(akm) 📖

Smučarski praznik na Sljemenu. Naši tekmovalki sta nastopili pod številka 4 in 13. Foto: Z. Balaž-Piri

www.slovenci-zagreb.hr

Slovo od starega in skok v novo leto

V Slovenskem domu slovo od starega leta že tradicionalno praznujemo nekaj dni prej in ne šele 31. decembra. Lanska posebnost so bile nekoliko drugače postavljene mize, sicer pa je naše »silvestrovanje« 27. decembra potekalo po preverjenem receptu.

V živo nam je igral ansambel Sotošek, poskrbljeno je bilo tudi za toplo večerjo. Ta nas je čakala v knjižnici. Vsega je bilo dovolj: kranjskih klobas, štrukljev, orehove in makove potice. Vino in sok sta se točila v klubu, ki ga imenujemo Moja dežela.

Pevci vselej združimo par miz in si postrežemo še kakšen priboljšek od doma. Pogovarjati se ne moremo dosti, ker je glasba preglasna. Veseli so je plesalci, ostali pa počakamo, da gospod Sotošek vzame v roke harmoniko in začne peti lepe stare slovenske pesmi. Takrat se mu pridružimo skoraj vsi v dvorani.

Vzdušje je veselo, Na plesnem podiju je bio veselo. Foto: akm

vendar ne vem, če kdo dočaka polnoč. Mogoče tisti, ki pridejo pozneje. Začetek je ob šestih zvečer, hrane in pijače pa vselej ostane. Prvi se začnejo poslavljeni okoli desetih, potem se dvorana počasi izprazni. Čestitke in dobre želje prijateljem in znanecem si izmenjujemo vse do tedaj, dokler se

ne razidemo. Vsak na svojo stran se odpravi z željo, da bi bili v novem letu zdravi, srečni in zadovoljni.

Majda Piskernik

Zadnje prednovoletno druženje so nam polepšali sveži izvodi Novega odmeva, ki je podrobno poročal o praznovanju 90. rojstnega dne Slovenskega doma 8. novembra v Zagrebu. Podrobni opisi in bogata fotografska oprema so podobe slovesnosti pričarali tudi tistim, ki jih na svečanosti ni bilo. Posebnost te številke Novega odmeva je bila pregledna priloga o 90 letih delovanja našega društva, ki nas je spomnila na pomembne prelomnice in nam bo v lep spomin na naš drugi dom. (jpt)

Pustovanje

Veliko izvirnih mask, nagrajeni Prva pomoč ter Muha in obad

V Slovenskem domu se za pusta vselej veselimo in si privoščimo dobrote, z mislimi na štiridesetdnevni post, ki se začne po pepelnici in traja do velike noči, v tem času pa se priporočata vzdržnost in odrekanje. Letos smo pustovali 25. februarja.

Na pustno zabavo so nekateri prišli v maskah, nekateri pa so se našemili ob prihodu, v improvizirani garderobi. Majhne in velike maskare in tudi tisti brez pustnih mask - vsi so se dobro zabavali. Resno delo je imela le strokovna žirija, ki je morala izbrati najboljše maski.

V žiriji so bili **Marija, Davor** in strogi, toda pravični **Tone**. Njihova naloga sploh ni bila lahka. Nagraditi je bilo treba masko, ki pripoveduje najbolj aktualno zgodbo, in masko, katere izdelava in predstavitev sta zahtevala največ truda. Vsaka maskara je dobila svojo številko in se je morala predstaviti občinstvu in žiriji. Po resnih posvetovanjih in premisleku je porota sprejela odločitev. Za najbolj aktualno maskaro je bila razglašena **Prva pomoč**, ki jo je za primer okužbe z virusi gripe - svinjske, ptičje ali kakšne druge - in tudi z novim koronavirusom, pripravila **Klara**. Žirija je menila, da je ukrepala pravočasno, saj se je koronavirus že širil po svetu. Nagrado je osvojil tudi par **Muha** in **obad**, oziroma **Vida** in **Stanka**. Maskari sta navdih našli v znani slovenski ljudski pesmi **Muja** je v mlin pelala. **Obad** in **muha** sta tudi plesala, **muha** je skoraj nastradala, ker jo je **obad** brcnil, a se je na koncu vse dobro izteklo.

Nagrajenci so prejeli praktično nagrado: mešalnik in likalnik. Male vile, metuljček in lepotica **Elza** pa so se razveselili sladkarij. Po resnem delu pri izbiri najboljših mask se je veselo druženje nadaljevalo. Dišeči krofi, dobra kapljica in valčki ter polka so prispevali k odličnemu razpoloženju tega pustnega večera.

Stanka Novkovič

Vesela pustna družba z zmagovalno masko **Prva pomoč**. Foto: Antun Bukovec

Po treh srečanjih daljši premor zaradi epidemije covid-19

V Slovenskem domu že dolga leta poteka tečaj slovenščine za vse, ki želijo ohraniti stik z materinščino ali pa se našega jezika naučiti. Letos pa je prvič zaživel tudi dopolnilni pouk po programu za učenje slovenskega jezika v tujini.

Dopolnilni pouk organizira slovensko ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. Cilj pouka je ohranjanje in razvijanje slovenščine pri Slovencih po svetu, krepitev njihove slovenske identitete, pripadnosti slovenskemu narodu in stikov z matično domovino.

V Zagrebu je vodenje pouka prevzela lektorica slovenskega jezika na zagrebški Filozofski fakulteti Simona Gotal. Na prvem srečanju 10. februarja v prostorih Slovenskega doma je udeležence seznanila z načrtovanim urnikom in gradivom. Za učenje slovenščine je zanimanje pokazalo 27 ljudi, vendar nekaterim termin ne ustreza. Pouk namreč poteka ob ponedeljkih od 18.00 do 19.30, torej dve šolski uri.

Pouk je potekal dvakrat, prvič 2. marca, ko se ga je udeležilo 17 učencev, nato pa le še 9. marca, saj je bila nato razglašena epidemije. Učiteljica je udeležencem ponudila možnost, da bi del gradiva obdelali na daljavo, vendar večjega zanimanja ni bilo.

Skupina je generacijsko in po predznanju zelo heterogena, od predšolskih otrok, nižjih in višjih osnovnošolskih razredov, dva srednješolca in šest odraslih udeležencev. Po besedah Simone Gotal je delo v takšni skupini pre-

cej zahtevno, zato na šolskem ministrstvu in Zavodu za šolstvo razmišljajo, da bi prihodnje šolsko leto organizirali več manjših skupin, glede na predznanje in starostno razliko.

(tbb/sg)

Udeleženci slovenskega pouka s Simono Gotal (stoji) in slovenskim veleposlanikom Vojislavom Šucem. Foto: Matjaž Marko

Dopolnilni pouk slovenskega jezika v tujini je v šolskem letu 2019/20 potekal 19 evropskih državah. Obiskuje ga okrog 1900 udeležencev, od tega več kot 1000 otrok. Pouk je prostovoljen. Slovenščino poučuje skupaj 36 učiteljev. Več informacij o tem lahko najdete na spletni strani <https://www.zrss.si/sticisce/dopolnilni-pouk/>

Jezikovne drobtinice

Pomagajmo si z govornim pomočnikom RTV Slovenija

Slovenščine ni treba ljubiti, treba jo je uporabljati! To je sporočilo slovenskih književnikov ob letošnjem mednarodnem dnevu materinščine, ki ga praznujemo 21. februarja.

Predsednik Društva slovenskih pisateljev Dušan Merc je v praznični poslanici zapisal: »Materinščine ni potrebno ljubiti in se grabiti za srce in pretakati solz in kremžiti obraza, ko zaslišimo nacionalno himno. Potrebno jo je le uporabljati, tudi izrabljati, dopolnjevati, spreminjati, treba je v njej vsak dan od jutra do večera sanjati, govoriti in pisati. Ni je treba zanemarjati, potiskati v kot, kakor da je dekla tujim gospodarjem v svojem domu, jo omalovaževati in se je celo doma sramovati.

Za primer smo v Govornem pomočniku poiskali, kako se pravilno izgovori ime največjega belokranjskega mesta.

Uporaben spletni pomočnik

Od februarja je na voljo tudi spletni pripomoček, ki nam lahko reši prenekateri dvom

o izgovoru posamičnih slovenskih besed in besednih zvez. Govorni pomočnik so ustvarili jezikovni poznavalci na javni RTV Slovenija in je na voljo na tej povezavi: <http://govornipomocnik.rtvsllo.si/>. Uporabnikom ponuja na enem mestu zbirko poslovenjenih in pomenjenih izgovorjav tujih imen ter drugih besed in besednih zvez z mestom naglasa in naglasnim znamenjem. Program prinaša opise gesel, fonetični zapis, zvočni posnetek z izgovorom in utemeljitev izgovora. To je nadgradnja slovarskih ali leksikografskih zapisov. Z razvojem te spletne strani RTV Slovenija izpolnjuje svoje poslanstvo na področju skrbi za slovenski jezik ter posveča še dodatno pozornost pri razvoju naše jezikovne kulture.

(jpt)

Učenje materinščine na spletu

Pri lažjem spopadanju z lepotami našega jezika lahko pomaga tudi učenje slovenščine na spletu. Na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik so decembra razvili sodoben e-tečaj slovenščine kot tujejezikovnega jezika. Morda se z obiskom česa naučite tudi sami: <https://www.slonlin.e.si/>

(sh)

Deset let pouka slovenščine na OŠ Pečine na Reki

V reški osnovni šoli Pečine od šolskega leta 2009/2010 poteka pouk slovenskega jezika po modelu C. Desetletnico so počastili 25. oktobra lani, v okviru jesenske šolske prireditve.

Šola je program pripravila v sodelovanju z reško enoto Inštituta za narodnostna vprašanja (INV), Svetom slovenske narodne manjšine Mesta Reka (SSNM MR), KPD Bazovica in

Irena Margan: »Spomnim se slovenske šole, maše in cerkvenega zbora.«

Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Navzoče je pozdravila šolska ravnateljica **Jasna Vukonić Žunić**. Poudarila je pomen tega jubileja in se posebej zahvalila pobudnici pouka, prejšnji ravnateljici **Ireni Margan**, ki je obudila spomin na prve korake, s katerimi je začela orati ledino na tem področju na Hrvaškem. Irena Margan, naše gore list, je v času, ko je bila ravnateljica, natančneje jeseni 2006, slovenščino uvedla v

šolski urnik kot prostovoljni dopolnili pouk. Ta se je po treh letih dobrega obiska preoblikoval v pouk po modelu C. Prevezla ga je učiteljica **Vida Srdoč**, uspešno ga nadaljuje tudi učiteljica **Andrea Šlosar**, ki je učence pripravila tudi za prisrčen nastop ob tem jubileju.

Čestitke ob obletnici, zelo pomembni za slovensko skupnost, saj je ta pouk k uvedbi opogumil rojake in vodstva drugih šol, so izrekli tudi gostje, predstavnika slovenskega šolskega ministrstva in vladnega urada za Slovence v zamjestvu in po svetu, **Roman M. Gruden** in **Rudi Merljak**, predsednik SSNM MR **Boris Rejec** ter **Barbara Riman**

kot vodja reške enote INV-ja in krovne organizacije (ne nazadnje tudi kot mati enega izmed učencev). Prav vsi so poudarili pomen tega pouka za ohranitev slovenstva in mu tudi v prihodnje napovedali vso podporo.

Kulturni program se je nadaljeval z gostujočo slovensko predstavo Gusarsko gledališče kapitana Dade v režiji **Vide Cerkvėnik Bren** in izvedbi KUD Ljud iz Ljubljane. Z veliko energije in odličnim nastopom, v katerega sta pritegnila tudi učence, sta jo uprizorila **Grega Močivnik** in **Nika Gabrovšek** ter z njo navdušila polno dvorano na OŠ Pečine. Omeniti velja, da bo ta predstava na Reki na programu tudi v okviru projekta Reka, EPK 2020, takrat pa v hrvaščini.

Marjana Mirković

Slovesnost v OŠ Pečine. Obe foto: Marjana Mirković

Učenje jezikov narodnih manjšin na Hrvaškem

→ **Model A: učni jezik v šoli je jezik narodne manjšine.** Pouk poteka v jeziku in pisavi narodnih manjšin, obvezno pa je učenje hrvaškega jezika. Model je uporaben za številčne in zgoščeno živeče manjšine, npr. srbsko, italijansko, madžarsko.

→ **Model B: dvojezično izobraževanje.** Pouk poteka v hrvaščini in jeziku manjšine. Ta model uporabljajo v madžarski in češki manjšini.

→ **Model C: jezik manjšine kot ocenjevan izbirni jezik.** Pouk poteka v hrvaščini, 2 do 5 ur na teden pa v jeziku manjšine. V okviru teh ur učenci spoznavajo tudi kulturo, umetnost, zgodovino in geografijo narodnostne manjšine. Po tem modelu se izobražujejo številne manjšine, tudi slovenska.

Poleg teh modelov, ki jih je mogoče uveljaviti v osnovnih in srednjih šolah, potekajo tudi druge oblike učenja jezika, mdr. dopolnilni pouk slovenščine v posameznih društvih. (jpt)

Delavnica za uvedbo pouka po modelu C

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je 29. in 30. novembra lani na Reki pripravila delavnico o uvajanju pouka slovenščine v osnovne in srednje šole ter nanjo povabila vse slovenske organizacije. Udeležili so se jo predstavniki društev oz. manjšinskih svetov iz Reke, Lovrana, Splita, Čabra, Buzeta, Poreča, Labina, Matuljev, Karlovca in Opatije, vodila pa jo je predsednica krovne organizacije **Barbara Riman**.

Vojislav Šuc: Zavzemal se bom za izboljšanje položaja slovenske manjšine na Hrvaškem

Od septembra lani je slovenski veleposlanik v Zagrebu Vojislav Šuc, dolgoletni diplomat z izkušnjami v Švici, Skandinaviji in ZDA. »Na Hrvaškem so me vsi sprejeli zelo tople, od državnikov in kulturnikov do gospodarstvenikov in novinarjev. Sprejeli so me kot veleposlanika sosednje države, s katero ima Hrvaška veliko skupnega,« je povedal za Novi odmev.

Novi slovenski veleposlanik na Hrvaškem je 66-letni karierni diplomat z diplomom iz politologije Vojislav Šuc. Foto: Matjaž Marko

va je odlična in raste, lani je skupaj s storitvami preseгла 6,5 milijarde evrov. Na hrvaškem morju je letovalo več kot milijon in pol Slovencev, Hrvati pa obiskujejo naše Alpe, smučišča, terme, kulinarčne destinacije. Prav tako nas vsako leto razveseli bogato sodelovanje v kulturi in športu. Koristno bi bilo, če bi državi okrepili sodelovanje na področju zelenih tehnologij, krožnega gospodarstva in umetne inteligence, ki bodo zaznamovala četrto industrijsko revolucijo.

Naši državi imata dve veliki odprti vprašanji, Ljubljansko banko in državno mejo. Obe sta nasledstvo nekdanje skupne SFRJ. Zakaj ju v skoraj treh desetletjih nista uspeli rešiti?

- Zahtevna vprašanja med sosedami, posebno tista, ki se nanašajo na mejo, se tudi med nekaterimi drugimi državami v svetu rešujejo dolgo. Hrvaška in Slovenija sta uspeli podpisati arbitražni sporazum, na njegovi osnovi je arbitražno sodišče razsodilo o meji in zdaj ga je treba uveljaviti na terenu. Mogoče bo za to potrebno še nekaj časa.

- Prvi vtisi so izrazito pozitivni, saj je Hrvaška kljub vojni in nato dolgemu procesu stabilizacije uspela v kratkem času vstopiti v EU in NATO, letos pa že predseduje EU, kar je zelo ambiciozno. To so veliki uspehi.

Slovenija in Hrvaška sta mladi državi, tudi s skupno zgodovino. Kakšne stične točke vidite v razvoju skoraj 30 let po osamosvojitvi?

- Naši odnosi so izjemno bogati in razvejani. Gospodarska menja-

Pri pripravah slovenskih dogodkov se moramo usklajevati in sodelovati vsi slovenski akterji na Hrvaškem. Ko združimo moči, so dogodki kvalitetnejši in bolj prepoznavni.

Mladi pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem so iz nove generacije, ki živi z internetom in modernimi vsebinami in jih je treba v tem okviru povezati med seboj in s Slovenijo.

Ali odprto mejno vprašanje obremenjuje tudi ostale odnose med Slovenijo in Hrvaško? Je to moč občutiti tudi v odnosih med ljudmi, državljanji?

- Prej sem omenil številne vezi med državama in narodoma, ki so gotovo izjemno pozitivne in koristne. Bi pa dogovor o uveljavitvi arbitražne razsodbe in rešitev drugih odprtih vprašanj pomagala pri nadaljnjem razvoju naših odnosov. In, kar je najpomembnejše, koristila predvsem državljanom obeh držav.

Spoznali ste slovensko skupnost na Hrvaškem. Kako vidite njihovo delo in vlogo pri ohranjanju slovenske identitete na Hrvaškem?

- V približno pol leta sem obiskal Slovence na Reki, v Splitu, Karlovcu, Zagrebu, lani jeseni sem bil v Istri na vseslovenskem srečanju. Želim si kmalu obiskati vsa slovenska društva na Hrvaškem. Občudujem voljo in energijo članic in članov slovenske skupnosti na Hrvaškem. Njihova vloga pri ohranjanju slovenske identitete, kulture in jezika je ključna. V svojem mandatu se bom zavzemal za pravice in izboljšanje položaja slovenske manjšine na Hrvaškem. Predvsem pa se bom trudil, da bi tudi doma v Sloveniji veliko bolje spoznali življenje Slovencev na Hrvaškem. Dejstvo, da so Slovenci živeči na Hrvaškem postali manjšina je razmeroma novo, od razpada bivše SFRJ naprej. Opažam, da je v domovini glede tega premalo zavedanja.

Obiskali ste tudi Slovenski dom Zagreb. Gre za enega najstarejših društev Slovencev v tujini. Kakšno prihodnost mu napovedujete?

- Kmalu po nastopu veleposlaniške dolžnosti sem imel čast sodelovati na imenitni proslavi ob 90. obletnici Slovenskega doma. Kljub vzponom in padcem v devetih desetletjih delovanja je društvo ostalo vse do danes stičišče zagrebških Slovencev in njihovih prijateljev. Glede na to lahko rečem, da so Slovenci v Zagrebu trdoživi. A podobno kot med Slovenci drugod po svetu bi bilo tudi v Zagrebu dobrodošlo aktiviranje mladih Slovenk in Slovencev. To so nove generacije, ki živijo z internetom in modernimi vsebinami in jih je treba v tem okviru povezati med seboj in s Slovenijo. Vesel sem, da marca

letos v Slovenskem domu začnemo z dopolnilnim poukom slovenskega jezika. Tudi na ta način bo prihajalo v Slovenski dom vse več mladih.

Kako bi ocenili sodelovanje med slovenskim veleposlaništvom v Zagrebu in Slovenskim domom? Se dopolnjujeta pri pripravi pomembnih dogodkov?

- Zdi se mi izjemno pomembno, da se pri organizaciji slovenskih dogodkov usklajujemo in sodelujemo vsi akterji: slovenska društva, učitelji, lektorji, poslovni klubi, veleposlaništvo in posamezniki. Ni nas veliko in zmožnosti vsakega od nas so omejene, zato ne bi bilo dobro, če bi ločeno organizirali dogodke in načrtovali aktivnosti. Nenazadnje smo vsi na isti ladji in zasledujemo isti cilj – to je krepitev slovenske identitete v tujini ter promocija vsega slovenskega na Hrvaškem. Ko združimo moči, so

Dogovor o uveljavitvi arbitražne razsodbe bi koristil nadaljnjemu razvoju odnosov med državama in, kar je najpomembneje, predvsem državljanom obeh držav.

dogodki nedvomno kvalitetnejši in bolj prepoznani v okolju.

Letos zaznamujemo 220. obletnico rojstva Franceta Prešerna – kdaj bo uresničena zamisel, da bi temu velikemu slovenskemu pesniku postavili spomenik tudi v hrvaški prestolnici?

- Od zamisli za postavitve spomenika Francetu Prešernu v Zagrebu je res minilo že nekaj časa, a gre za projekt pri katerem sodeluje več resorjev v Sloveniji in priprave zahtevajo več časa. Prešeren je na Hrvaškem priznan in spoštovan, skoraj v vsakem večjem mestu na Hrvaškem najdete Prešernovo ulico. S postavitvijo spomenika bi naredili še korak naprej in močno upam, da nam bo to uspelo v letošnjem letu, ko obeležujemo okroglo obletnico rojstva velikega pesnika.

(tbb)

SLO CRO Poslovni klub

Izzivi na področju trga delovne sile – čas za spremembe!

SLO CRO Poslovni klub je 5. februarja v hotelu Sheraton v Zagrebu organiziral poslovni dogodek na temo Izzivi na trgu dela in smernice za delodajalce. Pogovor s predstavniki Profil Grupe s sedežem v Ljubljani, ki se z iskanjem kadrov in »head huntingom« ukvarja že 30 let, je vodil dr. Saša Muminović.

Oplošnih izzivih na trgu delovne sile je govorila strokovnjakinja za človeške vire **Mirjana Pajas**, direktorica Profil Grupe na Hrvaškem. Začela je z demografskimi podatki, ki so temelj problema in pestijo celotno Evropo. Projekcije za Hrvaško kažejo, da bo leta 2070 le še milijon in 887 tisoč delovno sposobnih prebivalcev. K temu pripomore tudi beg možganov. Samo leta 2017 se je iz Hrvaške izselilo okoli 48 tisoč delovno sposobnih prebivalcev, izseljevanja pa še ni konec.

Točnega števila, koliko hrvaških ali slovenskih državljanov se je ob pojavu koronakrize vrnilo domov, ni. Tisti, ki so si v tujini poiskali boljšo službo ali vsaj boljše plačano delo kot doma, po krizi najverjetneje ne bodo ostali tukaj.

Urad za makroekonomske analize je konec leta 2019 objavil analizo za Slovenijo, ki ni prav optimistična. Ta ugotavlja, da bo v prihodnje potrebno aktivirati del neaktivnega prebivalstva, uvoziti delovno silo in avtomatizirati delovne procese. Na Hrvaškem je po podatkih Pajasove zaradi delovno sposobnih braniteljev domovinske vojne in

vseh, ki živijo od dohodka od turizma, število delovno sposobnih, ki so na trgu delovne sile neaktivni, izjemno veliko.

Milenijci in telefoni

Pajasova je predstavila tudi anketo, ki predstavlja prednosti in pomanjkljivosti različnih generacij, ki so na trgu delovne sile. Kot je pokazala anketa, v kateri je sodelovalo 1200 ljudi, milenijci za razliko od starejših generacij nimajo delovnih navad, so neproduktivni in obremenjeni s samopodobo. Po drugi strani so pragmatični, se hitro odločajo in obvladajo digitalne medije. Zaradi slednjih se pojavljajo nove oblike delovnih mest, kjer ni potrebe po medčloveških stikih. Ob vsem tem pa se kažejo negativni vidiki uporabe mobilnih telefonov, kot je raztresenost pri delu in odvisnost. Po nekaterih podatkih 20 odstotkov lastnikov mobilnih telefonov nanj pogleda vsakih 20 minut. Obstaja že nova bolezen, ki se imenuje nomofobia - panična reakcija ob izgubi telefona ali signala.

Mirjana Pajas je delila tudi svoje izkušnje o uvozu delovne sile, ki si jih je pridobila v Dubaju, kjer je živela pet let in delala na področju iskanja človeških virov. Katar ima 2,6 milijona prebivalcev, od tega 2,4 milijona priseljene delovne sile. Spoznala je delovne navade ljudi različnih nacionalnosti, ver in kultur ter poudarila, da uvoz delovne sile zaradi vsega naštetega prinaša velike izzive in spremembe. »Iskali so delovno silo, toda prišli so ljudje,« je stavek, ki ga je švicarski pisatelj Max Firsch zapisal pred več kot 50 leti. Danes je ponovno aktualen, tudi zaradi migrantov, ki trkajo na vrata Evrope.

Kar nekaj podjetij, članov kluba, se je pred aktualno krizo soočalo s pomanjkanjem kadra. Trenutno smo zaradi zmanjšane obsega dela ali izgubi trga priča odpuščanju, toda pomanjkanje delovne sile na dolgi rok zagotovo ostaja.

Vesna Vukšinič Zmaić

Saša Muminović, Mirjana Pajas, Zoran Lazukić (z desne). Foto: Alenka Peterlin

Prešernov nagrajenec

Milko Šparemblek: Ples je naravni odgovor na glasbo, prostor in samega sebe

Baletnega plesalca in koreografa Milka Šparembleka sem obiskala še pred koronakrizo in potresom. Dočakal me je v svojem meščanskem stanovanju v Klaićevi ulici, oblečen v črn puli, tipičen zanj. V njegovi svetli in prostorni dnevni sobi sva kramljala o njegovi življenjski poti. V slovenščini. Milko Šparemblek je svojo ustvarjalno energijo izkoristil v popolnosti, zadnjo koreografijo je namreč ustvaril pri devetdesetih letih.

Milko Šparemblek. Foto: SNG Opera in balet

Najprej iskrene čestitke za Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Kako ste se počutili, ko ste izvedeli, da ste nagrajenec?

- Sijajno. Prireditev je bila zelo lepa. Dežela, Ljubljana, Zagreb kot dom in Prešernova nagrada. Veliko sem delal v Ljubljani, kakšnih 15 predstav za ljubljanske odre ali televizijo. Vedno sem se z navdušenjem vračal v Ljubljano. V časih Jugoslavije je bilo potovanje bolj enostavno. Zdaj imamo mejo, moramo kupiti vinjeto in tako naprej.

Časi se spreminjajo...

- Ja, na žalost.

Rojeni ste slovenskim staršem v Prevaljah na Koroškem, v Zagrebu živite od otroštva.

- Tako je. Počitnice pa sem preživel pri stari mami, vsako leto po kakšna dva meseca. Ker sva se pogovarjala le po slovensko, mi je slovenščina do danes ostala domača, ne glede na leta, ki sem jih preživel v Zagrebu in po svetu. Zato sem zelo srečen. Bal sem se, kako mi bo šlo s slovenščino na podelitvi Prešernove nagrade, saj je v Zagrebu ne uporabljam. Na koncu je bilo vse v redu.

Plesati ste začeli precej pozno, pri devetnajstih letih.

- To takrat ni nič pomenilo. Zelo hitro sem napredoval v kakovostnega plesalca, kmalu sem začel tudi koreografirati.

Leta in leta sem to počel, povsod po svetu. In na koncu sem naredil krog, vrnil sem se domov.

Začeli ste plesati v Hrvaškem narodnem gledališču. Kdaj pa ste prvič sodelovali z Ljubljanskim baletom?

- Mlakar me je povabil. Pia in Pino Mlakar sta pripravljala predstavo za avstrijski oder in sta potrebovala tip plesalca, kot sem bil jaz. Z njima sem delal kakšnih mesec dni, potem pa smo šli na gostovanje. To je bil velik dogodek, saj takrat umetniki niso veliko hodili v tujino. Tam sem prvič videl šilinge. Bila sta sijajna človeka, tako poklicno kot moralno in človeško.

Za ljubljansko Opero in balet ste koreografirali Beethovno predstavo Pastoralne simfonije...

- In dva kratka Wagnerja. To je bilo nekje leta 1986. Premiero smo imeli v Križankah. V predstavi so nastopali izključno slovenski plesalci, zelo zelo dobra ekipa je bila. Nekatere od njih še srečujem, zdaj so to vse stari ljudje.

Isto predstavo ste ponovno koreografirali leta 2018.

- Povabili so me, če bi ponovno obnovil večji del te predstave. In sem naredil skoraj povsem novo verzijo. Čas teče in marsikaj tudi uniči. Kar je nekoč izgledalo dobro, zdaj potrebuje novo obliko. Delal sem v Ljubljani skoraj dva meseca in sem zares veliko spremenil. Spet lahko pohvalim odlične slovenske plesalce.

Za vas pravijo, da imate svoj plesni slog, šparemblekovski. Kako bi ga opisali?

- Gre za naravni odgovor na glasbo, prostor ali sebe samega, plesalca, ki prihaja iz lastnega telesa. Ne gre za intelektualno premišljen odgovor, temveč za reakcijo na glasbo, prostor, dinamiko, čas in plesalca, ki je pred vami. In sebe samega.

Slikar ima svoje platno, pisec svoj papir, plesalec ima svoje telo.

-Telo, prostor in dinamiko. Ampak ples traja le minuto ali uro, potem pa ga ni več. Danes nas koreografe rešuje video. Ob pomoči videoposnetka lahko nekaj še enkrat ponovite, če je bilo dobro, ali pa spremenite, če niste bili zadovoljni.

Prav za slovensko televizijo ste veliko koreografirali.

- Veliko sem delal za RTV Slovenija. Vedno isti plesalci, isti prostor za vaje, isti jezik in isti užitek. Med koreografiranjem za dvoranske predstave in televizijsko produkcijo je velika razlika, predvsem v strukturi, ker morate upoštevati kamero, kje se bo začel kader in kje končal. V gledališču je predstava kontinuum, pri televiziji pa delate po scenariju, sledita še montaža in obdelava.

Imate več kot 70 let delovne prakse. Je ta ustvarjalna žilica še vedno v vas?

- Imam 92 let, moje telo me ne uboga več. Ne bi si upal delati nečesa novega. Užival sem, ko sem ustvarjal, zdaj so mi ostali spomini.

Imeli ste res bogato kariero, po vsem svetu ste živeli in plesali. Kaj se vam je najbolj vrezalo v spomin?

- Vse to je le eno življenje. Madrid, Pariz, New York, Ljubljana... vse je enako. Dvorana za vaje, izvedba na odru ali za televizijo. Gre za isto delo. Plesalci so povsod po svetu

isti ljudje, zelo pogumni, s kratko kariero. Ko ste mladi, ne smete kalkilirati, greste z glavo skozi zid, če je potrebno. Če tega ni, potem tudi sveta ne bi bilo.

Na podelitvi Prešernovih nagrad v Ljubljani smo slišali precej kritik na odnos države do kulture. Je bilo nekoč lažje uspeli kot mladi umetnik?

- Težave so enake. Ko si mlad koreograf, pripravljáš duet ali tercet z manjšo skupino, zastonj. Nekomu ga pokažeš in ta ga sprejme, kot nekaj zanimivega. Nato vpraša, ali bi ustvaril kaj večjega, kar vzame več časa, mesec, dva ali tri. Plesalci plešejo kakšnih 14 let, potem pa nastopijo težave in pojavijo se vprašanja, kam zdaj. Nekateri postanejo pedagogi, drugi vodijo vaje, tretji preprosto izginejo. Država do kulture nikoli ni bila preveč odprtih rok. Umetniki smo le dodatek h kulturi. Imamo svojo ceno, ki ni visoka. Vendar moramo od nečesa živeti. Tako kot stanejo vojska, policija, nočna osvetlitev ulic. In tako je prav, vse je potrebno. Mesto mora imeti svojo kulturo, saj je tudi to del življenja.

Tanja Borčić Bernard

Razstava Vzoredni svetovi je letos nagrado Prešernovega sklada prinesla Alanu Hranitelju. Zagrebčanu, ki od osemdesetih let živi v Ljubljani.

Kot so zapisali v obrazložitvi nagrade, razstava, s katero je predstavil svoj umetniški opus v zadnjem desetletju, ni bila le praznik kostumografije, temveč tudi presežek kiparske in slikarske imaginacije, predvsem pa poezije, če poezijo razumemo kot stanje duha. Hraniteljeva dela so uvrščena v štiri stalne umetniške zbirke v slovenskih muzejih, za svoje ustvarjanje pa je do sedaj prejel 24 domačih ter tujih priznanj. (tbb)

Gostičevi dnevi

Spomin na Gostiča okrnila korona

Z izbruhom koronavirusne epidemije smo se Zagrebčani prvič srečali 8. marca, ko bi se morali odpraviti v Homec, na osrednja dogodka v okviru 21. Gostičevih dnevov. Zaradi novic o širjenju covid-19 smo ostali doma.

Med Domžalami, Ljubljano, Homcem in Zagrebom bi se moralo tudi letos zvrstiti kar nekaj prireditev, a se niso vse.

Na spominski maši v homški cerkvi Marijinega rojstva, ki jo je 8. marca daroval ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore, so klopi, rezervirane za nas, ostale prazne. Na koru je Zbor Antona Forsterja iz stolnice sv. Nikolaja v Ljubljani odpel Misso in honorem Sancti Michaelis Archangeli domačina in župnika Gregorja Mauka. Ob zboru, ki mu je dirigirala Damijana Božič Močnik, je pel še solist - tenorist Matevž Močnik, organist pa je bil Dušan Ješelnik.

Ta dan je bil na sporedu tudi tradicionalni popoldanski koncert v Kulturnem centru Franca Bernika v Domžalah, vendar je bil odpovedan. Slovenski in hrvaški operni umetniki bi peli v spomin na maestra Vladimirja Kranjčevića (1936–2020), ki

je skupaj z Mirkom Cudermanom v več kot dvajsetih letih storil največ za obujanje Gostičeve podobe.

Odpovedana je bila tudi Donizettijeva opera Lucia di Lammermoor v zagrebškem HNK 21. marca, ki so si jo nameravali v okviru Gostičevih dnevov ogledati gostje iz Slovenije.

Še pred epidemijo pa je bila v Knjižnici Domžale odprta razstava z naslovom Jože Gostič – tenor (1900–1963), ki jo je postavila glasbena publicistka in kritičarka Marija Barbieri, tudi avtorica monografije o Gostiču iz leta 2000. Razstava je bila na ogled med 17. februarjem in 7. marcem.

Kot drugi dogodek v okviru letošnjih Gostičevih dnevov

je bila 6. marca v ljubljanski Operi in baletu SNG uspešno izvedena premiera Verdijeve opere Luisa Miller.

Prireditev, ki poteka med Zagrebom, Ljubljano, Homcem in Domžalami, je bila tako letos bistveno okrnjena.

(poj, jpt)

Tradicionalna prireditev, ki povezuje ljubitelje klasične glasbe iz Slovenije in Hrvaške, je bila precej okrnjena. (vir: gosticevi-dnevi.net)

Alma Karlin, pravice žensk in dolga pot do uresničitve

Letošnji pogovor o položaju in pravicah žensk v Sloveniji in na Hrvaškem, ki ga ob 8. marcu tradicionalno pripravlja slovensko veleposlaništvo v Zagrebu, je letos navdihnili pisateljica, svetovna popotnica, raziskovalka in poliglotka iz Celja Alma Karlin.

Okrogla miza je potekala v knjižnici Bogdana Ogrizovića. Tudi letos jo je vodila cenjena hrvaška profesorica slovenskega rodu **Nadežda Čačinovič**, filozofinja in ena najvidnejših hrvaških feministk. V razpravi so sodelovale kustosinja iz Pokrajinskega muzeja Celje **Barbara Trnovec**, velika poznavalka Alme Karlin, ter aktivistki za pravice žensk, direktorica ljubljanskega Inštituta 8. marec **Nika Kovač** ter igralka in kolumnistka **Jelena Veljača**, ki vodi hrvaško pobudo Reši me.

Veliko zanimanje za dogodek v knjižnici Bogdana Ogrizovića. Obe foto: Matjaž Marko

trenutno najglasnejša zagovornica pravic žensk na Hrvaškem Jelena Veljača. Dodala je, da na Hrvaškem na žalost še ne moremo govoriti o enakopravnosti spolov. S podarjanjem rož za 8. marec se po njenem mnenju zakriva smisel tega dne, in sicer opozarjanje na borbo za politično in ekonomsko enakopravnost žensk. Veljača je bila pred

Kot je dejala Barbara Trnovec, je bila Alma Karlin vzgajana v duhu, da je v življenju treba biti pogumen, zato je živela precej nekonvencionalno.

»Zanimivo je, da so se zgodbe vseh velikih žensk, ki so si v preteklosti same utirale pot k temu, kar danes označujemo kot borba za ženske pravice, končale tragično. Tako se je končala tudi zgodba Alme Karlin,« je dejala

letom gonilna sila spontanega združevanja ljudi na Hrvaškem zoper nasilje nad otroki in ženskami. Tako je nastala pobuda Reši me, s katero so začeli borbo za spremembo sistema, ki mu žrtve predvsem družinskega nasilja ne zaupajo več.

S podobnimi izzivi se srečuje tudi Nika Kovač, ki je zagrebški javnosti predstavila kampanjo Jaz tudi. Ta je razkrila nesprejemljivo prakso slovenskih sodišč v postopkih, povezanih z nasiljem nad ženskami. »Zagotovo je Slovenija v nekaterih pogledih odlično urejena država, vendar mikroprakse v Sloveniji kažejo, da je neenakosti vedno več.« V kampanji, ki jo je predstavila, posebej opozarjajo na kazenski zakonik, v katerem je posilstvo opredeljeno tako, da je odgovornost zanj prevraljena na žrtev.

Ženske na Hrvaškem imajo v povprečju za 13 odstotnih točk nižje plače od moških. Po podatkih hrvaškega statističnega zavoda je med magistri oziroma doktorji znanosti kar 60 oz. 55 odstotkov žensk. Vendar tako visoko izobražene ženske še vedno težko napredujejo v poslovnih krogih. »Zato se borba za enakopravnost nadaljuje«, je okroglo mizo sklenila Nadežda Čačinovič. (btt) ■

Nika Kovač, Nadežda Čačinovič, Jelena Veljača, Barbara Trnovec (z leve).

Žalostna bilanca

Velikanska škoda na cerkveni, kulturni in umetniški dediščini

V Novem odmevu večkrat pišemo o kulturni dediščini, ki so jo soustvarjali slovenski umetniki. Nekaj stavb in spomenikov, poškodovanih v potresu, predstavljamo na zadnji strani, v tem članku pa povzemamo ostalo škodo.

Največ sakralne ter kulturno-zgodovinske dediščine je bilo poškodovane v Zagrebu, škode pa je veliko tudi v okolici. Dela slovenskih mojstrov, ki jih je poškodoval potres, najdemo v cerkvi sv. Ivana Krstnika v Novi vesi - freske Antona Lerchingerja, sv. Barbare v Vrapču - glavni oltar Mihaela Komersteinerja, karmeličanskem samostanu in cerkvi Vnebovzetja Blažene Device Marije v Remetah - glavni oltar pavlinskih kiparjev Pavla Beline in Tome Jurjeviča ter freska slikarja Gabrijela Stupice, v cerkvi Marijinega pohoda v Čučerju - oltarji kiparja Franca Strauba, v cerkvi sv. Mihaela Arhangela v Gračanih - oltarne slike Hansa Georga Geigerfelda, na pročelju cerkve Vseh Svetih v Sesvetah, v kateri sta kipa Antona Franca Risnerja. V zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt

so bili poškodovani deli oltarja sv. Ladislava in portala katedrale, ki sta jih za katedralo izdelala Mihael Komersteiner in Kozma Millerja, a niso bili vključeni v prenovno zgradbo po potresu leta 1880.

V hrvaškem glavnem mestu so zelo poškodovani saborska cerkev sv. Marka ter frančiškanski samostan in cerkev na Gornjem gradu ter cerkev Presvetega srca Jezusevega v Palmotičevi ulici. V središču Zagreba so veliko škodo utrpeli: stavba HAZU z galerijo starih mojstrov, Gliptoteka, Hrvaški zgodovinski muzej, Arheološki muzej, Umetniški paviljon, Zavod za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe HAZU, Zagreb-

ška univerza, Glasbeni zavod, Prirodoslovni muzej in Etnografski muzej. (poj) ■

Poškodovani glavni oltar v cerkvi Vnebovzetja Blažene Device Marije v Remetah. Foto: FB župnišče Remete

Slovenija na široko odprla vrata hrvaški umetnosti

Začetek leta so zaznamovali številni hrvaško obarvani umetniški dogodki v Sloveniji na različnih prizoriščih: festivalih, knjižnih policah, muzejih in dvoranah. Spomladi pa je tudi kulturno izmenjavo ohromila pandemija.

Razstava Clastra Alpium Iulia-Rum - 23. novembra lani je bila v Morskem in zgodovinskem muzeju Hrvaškega primorja na Reki odprta razstava o obrambnem sistemu iz 3. stoletja, ki ga je sestavljalo 30 km obrambnih zidov, več kot 100 trdnjav in 8 utrdb med Kvarnerjem in Posočjem.

Koncert Perpetuum Jazzile - Priljubljeni slovenski vokalni orkester je 3. decembra v polni Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski navdušil slovensko in hrvaško občinstvo.

Obisk Luke Paljetka - Predpraznično druženje 11. decembra na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu je postreglo z izvirnim kolažem poezije, ki ga je pripravil Ritam Misli. Presenečenje večera je bil obisk Luke Paljetka, enega največjih hrvaških pesnikov, jezikoslovcev in prevajalcev. Za Slovence je posebej pomembno, ker je v hrvaščino prevedel celoten Prešernov opus.

Dokumentarec o kustosiu - 17. januarja so v MSU v Zagrebu premierno predvajali dokumentarni film **Damjana Kozoleta** Kustosova soba, Igor Zabel: Kako umetnost napraviti vidno. Igor Zabel (1958-2005) je bil slovenski umetnostni zgodovinar in kustos v Moderni galeriji v Ljubljani. Bil je kurator številnih razstav, med drugim 33. Zagrebškega salona leta 1998. Film govori o času sprememb, družbenih in političnih, na prehodu iz 20. v 21. stoletje.

Fotoreporter in novinar se predstavita - V Hrvaškem novinarskem društvu so 31. januarja odprli razstavo fotografij **Jureta Eržena** in predstavili knjigo vojnega dopisnika **Boštjana Videmškega** z naslovom Poročila s frontnih črt humanosti. Pogovor je vodila **Ivana Dragičević**.

Dnevnik Diane Budisavljević - 6. februarja je začel pot po slovenskih kinodvoranah hrvaški film o ženski, ki je med 2. svetovno vojno iz ustaških taborišč rešila na tisoče otrok. Režiserka **Dana Budisavljević** je povedala,

da sta jo v raziskovanju in ustvarjanju zamolčane zgodbe vodili Dianina moč in upor proti reviziji zgodovine. Film je bil veliki zmagovalec lanskega Puljskega filmskega festivala.

Hrvaška filmska klasika za otroke - V Slovenski kinoteki so v sodelovanju s Hrvaškim filmskim arhivom 18. februarja začeli program z naslovom Otroški pogled: Filmi za otroke iz hrvaškega arhiva. Na ogled so bili izbrani naslovi

digitalno restavriranih otroških filmov: Družina Pera Kvržice, Volk samotar in Kapitan Mikula Mali režiserja Obrada Gluščevića, Skrivnost starega podstrešja Vladimirja Tadeja, filmska kopija Sinjega galeba, ki ga je Branko Bauer posnel po romanu Bratovščina Sinjega galeba Toneta Seliškarja, ter kratka filma Dirka z motorjem (Branko Majer) in Piko (Srečko Weygand).

Hči Camorre - Na letošnjem mednarodnem festivalu dokumentarnega filma ZagrebDox so med 15. in 22. marcem predvajali več kot 110 dokumentarcev.

V tekmovalni program je bil uvrščen tudi slovenski dokumentarec, nagrajen z vesno, Hči Camorre režiserja **Siniše Gačiča**.

Cigan, ampak najlepši - Na festivalu literature sveta Fabula je 3. marca kot eden osrednjih gostov nastopil hrvaški pisatelj **Kristian Novak**. Predstavil je svoj tretji roman z naslovom Cigan, ampak najlepši, ki ga je poslovenila **Đurđa**

Strsglavec, izdala pa založba Beletrina. Eden najbolj znanih hrvaških pisateljev se je v Ljubljani mudil že leta 2015, ko je založba Modrijan izdala prevod njegovega romana Črna mati zemla. V nastanku je tudi njegova ekranizacija, ki jo bo podpisal režiser **Rok Biček**, letošnji nagrajenec Prešernovega sklada, ki trenutno živi na Hrvaškem.

Hrvaške otroške igrače - V Slovenskem etnografskem muzeju so 21. februarja odprli gostujočo razstavo Etnografskega muzeja Zagreb. Na ogled bo

do 24. maja. Razstavljenih je okoli 300 otroških igrač, od tradicionalnih do sodobnih, tudi redke igrače iz hrvaških tovarn in obrtnih delavnic. Organizirana izdelava igrač kot družinska obrt se je na Hrvaškem začela ob koncu 19. stoletja. Veščina izdelave tradicionalnih lesenih otroških igrač z omočja Hrvaškega Zagorja je od leta 2009 vpisana na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. **Teden slovenske drame** - Na program jubilejnega, 50. tedna slovenske drame v Kranju so uvrstili sedem predstav v tekmovalnem in pet predstav v spremljevalnem programu, med njimi Antigono **Slavoja Žižka** v režiji **Angele Richter** in izvedbi Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. (jpt/sh) 🇺🇦

Zaradi koronakrize ni šlo v živo, povezali so se na daljavo

Do marca je Zveza slovenskih društev na Hrvaškem s polnim zagonom uresničevala načrte za leto 2020, epidemija pa je delovanje upočasnila in spremenila, ne pa tudi ustavila. Med drugim je bila izpeljana redna letna skupščina Zveze.

Zaradi pandemije in omejenega gibanja je skupščina Zveze potekala po elektronski poti, in sicer me 17. aprilom in 4. majem. Še prej je bila izvedena e-seja nadzornega odbora, ki je potrdil poročilo o finančnem poslovanju v letu 2019. Na dnevnem redu e-skupščine so bile naslednje točke: poročilo NO za leto 2019, vsebinsko poročilo za leto 2019, program dela in finančni načrt za leto 2020 ter razno. Društva so poimensko udeležbo delegatov sporočila na potrjenih poverilnicah. Vsak delegat je nato glasoval za vsako točko dnevnega reda in svoje glasove oddal na podpisanim glasovalnem listu v elektronski obliki. Na skupščini je sodelovalo 33 delegatov iz 15 društev, ki so soglasno sprejeli vse točke dnevnega reda.

Žal takšna izvedba ni omogočila konstruktivne diskusije, zagotovo pa bo v prihodnje še dovolj priložnosti za izmenjavo mnenj. Takoj, ko bodo razmere to omogočale, je predviden sestanek predsednikov slovenskih društev na sedežu Zveze na Reki.

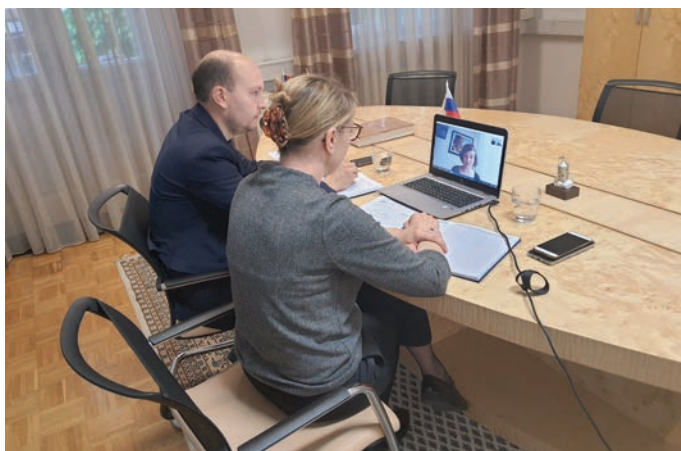
Še nekaj novic iz Zveze

V začetku februarja je poklicna tajnica Zveze postala **Saša Kernjak Zubović**, sicer podpornica članica Slovenskega doma KPD Bazovica. Med drugim bo predvidoma zapolnila vrzel v prijaviteljstvu manjših in partnerskih evropskih projektov, ki jih ni pokrila EU korak.

Med novostmi, ki jih za letos načrtuje Zveza, je izdajanje mesečnega biltena o dogajanju v slovenskih društvih, ki ga bodo v elektronski obliki prejemale društva in mediji.

Tudi letos jeseni bo potekalo Vseslovensko srečanje članov slovenskih društev, vendar zaradi covid-19 verjetno v manjšem številu, kot običajno. Vendar pa so stiki, strpnost, upoštevanje različnih mnenj in dialog edina prava pot v prihodnost.

Zveza se je prijavila na razpise za sofinanciranje strokovnega izpopolnjevanja učiteljev, ki poučujejo slovenski jezik na hrvaških šolah, literarnega tekmovanja učencev slovenskega jezika v

Sestanek na daljavo: ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu **Helena Jaklitsch** in državni sekretar **Dejan Valentinčič** sta prek videopovezave poklicala predsednico Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Barbaro Riman. Pogovorili so se o delovanju Zveze, novih idejah in pristopih, ki jih poskušajo ubrati, a tudi o težavah, ki jih je prinesla koronakriza. Foto: gov.si

Delovni sestanek v okviru projekta M. A. J., ki je potekal prek aplikacije ZOOM, 29. aprila. Foto: Zveza

osnovnih in srednjih šolah na Hrvaškem ter tiskanja abecedne pobarvanke za pomoč pri učenju slovenščine v 1. in 2. razredu osnovne šole.

Podjetniško sodelovanje in M. A. J.

Predsednica in tajnica Zveze, **Barbara Riman** in Saša Kernjak Zubović, sta 3. februarja sodelovali na seji Medresorske gospodarske komisije v Ljubljani, ki jo vodi **Robert Kojc**. Pogovarjali so se o čezmejnem povezovanju gospodarskih subjektov v Sloveniji in sosednjih državah ter vključevanju mladih v takšne projekte.

Zveza že sodeluje v mednarodnem projektu Mreža Alpe Jadran (M.A.J.), ki ponuja možnost podjetniškega sodelovanja mladim iz zamejskih skupnosti. V projekt so vključeni še Slovenska gospodarska zveza (SGZ) iz Celovca, Slovensko deželno gospodarsko združenje (SDGZ) iz Trsta in Razvojna agencija Slovenska krajina (RASK) iz Porabja. V prvem letu delovanja je M.A.J. privabil prek 200 mladih, na zaključno srečanje v Ljubljani jih je prišlo več kot sto.

Zaradi epidemije so letošnji pripravljani delovni sestanki potekali prek spletne aplikacije ZOOM. Dogovorili so se, da dogodka, načrtovana srečanja v Podjuni in Trstu izpeljejo v obliki spletnih seminarjev, t.i. webinarjev. Prvi je potekal 23. aprila. Gost je bil **Niko Klanšek**.

Saša Kernjak Zubović

Novi logotip Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Slovenski obrtniki na Hrvaškem in mladi, ki želite sodelovati v projektu M. A. J., ste toplo vabljeni, da to sporočite na naslov zveza@slovinci.hr. Prejeli boste informacije o projektu, poteku spletnih seminarjev in srečanjih. Vabljeni tudi na FB stran Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Če ne bi bilo novinarjev, bi večina slabše poznala manjšino

Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb je 17. decembra v palači Dverce podelila zahvale najbolj zaslužni medijski hiši, oddaji in novinarju za spremljanje manjšinskih dogodkov v Zagrebu.

Predsednik koordinacije **Juraj Bahnik** in župan **Milan Bandić** sta zahvale izročila HTV-jevi oddaji Manjšinski mozaik, Radiju Kaj in portalu mojzagreb.info. Ob tej priložnosti se je Juraj Bahnik zahvalil županu za podporo, ki smo je pripadniki manjšin deležni od Mesta Zagreb, medijem pa za spremljanje manjšinske dejavnosti. »Zelo sem ponosen na zagrebško večkulturnost, večetničnost in versko sožitje. Te vrednote so pogoj za odprt in varen Zagreb. Da živimo v takšnem mestu, dokazuje zagrebški advent, ki je bil v minulih treh letih razglašen za najboljšega v Evropi, letos pa se je uvrstil tudi med 17 najboljših na svetu.« Predsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške **Aleksandar Tolnauer** je izpostavil, da manjšine še vedno niso povsem zadovoljne z medijskim spremljanjem. Dejal je, da glede HTV-ja optimističen, da je imel več sestankov z vodstvom in da manjšinske novice ne bodo več getoizirane, temveč na vseh programih. »Obstajajo tudi lokalne medijske hiše, ki spremljajo manjšine, kar je pomembno, saj demokracije ni, če v njo niso vključeni vsi.«

Dogodka so se udeležili tudi veleposlaniki in predstavniki veleposlaništev, ravnatelj Urada za človekove pravice **Alen Tahiri**, člani zagrebške manjšinske koordinacije in manjšinski tajniki. Družabno srečanje po

S podelitve zahval v Dvercih. Foto: KVPNM GZ

slovesnosti je bilo priložnost za izmenjavo mnenj in izkušenj. V imenu zagrebškega Sveta slovenska narodne manjšine sta se dogodka udeležila predsednik **Darko Šonc** in tajnica **Agata Klinar Medaković**.

(akm)

Tri novičke iz slovenskih društev

V varaždinski Županijski palači je bilo 13. decembra predstavljeno znanstveno delo **Vladimirja Huzjana** Slovenci v Varaždinu med letoma 1941–1942.

Ob praznovanju Prešernovega dne je 6. februarja v Mestnem gledališču mladih Split nastopil **Robert Waltl**, z monodramo Naj bo konec lep. Dogodek je pripravilo splitsko društvo Triglav.

V galeriji SKD Istra v Pulju je 28. februarja dramska skupina društva navdušila publiko s predstavo Aleksandrinke, ki obuja spomine na Slovenke, ki so od druge polovice 19. stoletja do začetka druge svetovne vojne služile v Egiptu, največkrat kot dovilje, varuške ali sobarice. Članice dramske skupine je pripravljval puljski igralec **Šandor Slacki**. (sh)

Dan zagrebške koordinacije

Glavno mesto je redek primer uspešnega delovanja manjšin

Slovesnost ob dnevu Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb je 8. decembra tradicionalno potekala v Mali koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega. Slovenske barve je zastopal tenorist **Matic Zakonjšek**.

Nastopali so še zbor Bulbuli (Bošnjaki), glasbena sekcija mladih Nady Endre (Madžari), **Daniela Petkoska** (Makedonci), folklorni skupini Zagrebačko sunašce in Jeteliček (Čehi), ter zbor Montenegro (Črnogorci). Ponosni smo bili na nastop našega tenorista, ko se je slovenska beseda razlegala po dvorani. Ob spremljavi pianistke **Dore**

Iveković je zapel pesmi Ples v rdečem, Ko mislim nate in Domovini. Navzoče so nagovorili predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb **Juraj Bahnik**, predsednik Sveta za narodne manjšine RH **Aleksandar Tolnauer** in župan **Milan Bandić**, ki je v čestitki poudaril: »Narodne manjšine niso problem, one so rešitev. In to je moj največji projekt, na katerega sem ponosen.« Tudi za Aleksandra Tolnauerja je Zagreb dokaz, da lahko sistem manjšinskih svetov, predstavnikov in koordinacij deluje. Dejal je, da ni vse idealno, marsikaj pa so manjšine le dosegle: »Danes smo priča tistemu kar smo si zadali leta 2002 z Ustavnm zakonom o pravicah narodnih manjšin – to je da sodelujejo v kulturnem, javnem in političnem življenju.«

S slovesnostjo je bil obeležen tudi dan človekovih pravic. Poleg pripadnikov narodnih manjšin so se je udeležili tudi nekateri saborski manjšinski poslanci, predstavniki veleposlaništev ter državnih in mestnih institucij.

(akm)

Nastop tenorista Matica Zakonjška. Foto: akm

V KIC-u je bil 12. marca premierno predvajan dokumentarni film z naslovom Nacionalne manjšine Mesta Zagreb, ki je nastal pod okriljem Koordinacije. Dokumentarni film prikazuje življenje 18 nacionalnih manjšin v Zagrebu, njihove dosežke in prispevke k razvoju mesta. (sh)

Za Prešernov dan druženje s pisateljico Mojco Kumerdej

V umaški Ajdi smo praznovanje Prešernovega dne tradicionalno pripravili v sodelovanju z mestno knjižnico. Nanj smo tudi letos povabili vidno osebnost iz slovenske kulturne ustvarjalnosti. Slovesnost je bila 8. februarja ob 18. uri.

Najprej je Ženski pevski zbor Ajda zapel Avsenikovo Slovenija od kod lepote tvoje in slovensko ljudsko Odpiraj dekle kamrico. Navzoče je pozdravila predsednica društva **Danica Bojković** in besedo predala učiteljici dopolnilnega pouka slovenskega jezika **Vidi Srdoč**. Ta je napovedala svoje učence, ki so v nadaljevanju brali Prešernove pesmi: **Jelena Rukavina** sedmo kitico Zdravljice, **Tamara Alagić**, **Ivana Erceg**, **Sanja Čauš** in **Renata Beletić** pesem Orglar, **Aleksandra Tarasenko** in **Inga Beganović** Kam?, **Viktor** in **Ivančica Sabadin** Vrbo, **Martina Jerman**, **Daniela Laković**, **Snježana Hauzler Babić Soldaško** ter **Anja** in **Snježana Ilić Mikulić** Pevcu. **Nino** in **Maja Rasberger** sta recitala pesem Toneta Pavčka Nesrečen sonet. Njihov trud in lepo izvedbo so gledalci nagradili z velikim aplavzom. V literarni večer nas je uvedel ravnatelj knjižnice **Neven Ušumović** s predstavitev slovenske pisateljice, filozofinje in publicistke **Mojce Kumerdej** z Bleda. Leta 2001 je izšel njen prvi roman *Krst nad Triglavom*, sledili sta zbirki kratkih zgodb *Fragma* (2003) in *Temna snov* (2011). Njena dela so prevedena v številne jezike in uvrščena v domače in tuje zbirke in antologije. Moderatorica **Irena Urbič** iz koprškega Forum Tomizza se je v pogovoru s pisateljico osredotočila na njen drugi roman z naslovom *Kronosova žetev*, ki je izšel leta 2016. Zanj je avtorica leta 2017 prejela nagrado Prešernovega sklada. Gre za obsežen roman, postavljen v čas reformacije in protireformacije na območju današnje Slo-

venije konec 16. stoletja, ko se odvija boj za prevlado med protestantskimi deželnimi stanovni in katoliško habsburško oblastjo. Pisateljica pravi, da ga je pisala tri leta, gradivo zanj pa kopičila desetletja. Roman je v hrvaškem prevodu **Anite Peti Stanić** letos izšel pri založbi Fraktura.

Predstavitve pisateljice Mojce Kumerdej in njenega dela, še posebej romana *Kronosova žetev*, je bila zelo zanimiva in dragocena spodbuda k branju nasploh. Kot nas je lepo opozoril Tone Pavček: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.« Prijeten večer smo zaključili z druženjem ob prigrizku.

Vesna Šereš

Učenci dopolnilnega pouka slovensčine z učiteljico Vido Srdoč. Foto: Vesna Šereš

Tršće

Vznemirljiva mitologija naših prednikov ob Kolpi in Čabranki

Etnološka zbirka *Palčava šiša* že zdaj vabi na poletne terenske delavnice. Iz pestrega lanskega programa pa tokrat izpostavlja tri prireditve, izvedene s podporo Kulturne mreže, ki povezuje ponudnike kulturnih vsebin Primorsko-goranske županije.

Prva prireditev je potekala med poletnimi delavnicami, ko smo v Plešcih predvajali odlični etnografski film *Lautarji* **Rasima Karalića** iz Delnic, ki govori o družini iz Kozjega vrha pri Prezidu. Ob zaključku leta pa smo izvedli še koncert oziroma srečanje harmonikarjev iz obeh strani doline Čabranke in zgornje Kolpe v Plešcih.

Na srečanju harmonikarjev se je v gostišču Pr lipi ob sodelovanju *Palčave šiša* in društva Glasbeni susreti Gorsko kotara predsta-

Dobro obiskano predavanje Marka Smoleta v Srednji šoli Delnice. Foto: Davor Grgurić

valo kar osem muzikantov z obeh strani državne meje. Največji aplavz sta požela najmlajša sodelujoča: **Dylan Gašparac** iz znane družine harmonikarjev iz Zamosta (v slovenskem prostoru so znani posnetki njegovega strica **Antona** ter dedka **Josipa**) in **Mark Poje** iz Hrvatskega.

Leto smo zaključili 23. decembra s predavanjem v delniški srednji šoli, kjer je **Marko Smole** s pomočjo **Davorja Grgurića** iz Etno udruge *Prepelinc* iz Delnic predstavil tudi za odraščajoče poslušalce zanimivo in novo tematiko mitologije naših prednikov v prostoru zgornje Kolpe in Čabranke. Predavanje je temeljilo na zgodbah, odkritih na terenu. Bilo je odlično sprejeto in le upamo, da bo spodbudilo koga od mladih goranov za raziskovanje v lastnem okolju. Prav zgodbe v prostoru so tiste, ki so se skupaj s toponimi – kljub drobljenju in poenostavitvam, s skrbnim prenašanjem iz roda v rod obdržale skozi večtisočletno zgodovino in kljubovale celo menjavanju religij.

Če je ob tem koga zaskominalo, da se nam pridruži na terenskih etnoloških raziskovanjih, lepo vabljeni, da se udeležite raziskovalne delavnice v drugi polovici avgusta 2020. Delavnico že več let organiziramo v sodelovanju s Slovenskim etnološkim društvom in regionalnima muzejema z obeh strani meje. Do takrat pa srečno!

Marko Smole

Kako živi slovenska skupnost na Hrvaškem?

V karloškem Slovenskem domu smo tradicionalno počastili slovenski kulturni praznik – s fotografsko razstavo, poezijo in glasbenim programom. Konec lanskega leta pa je veliko zanimanja vzbudila razstava o Slovencih na Hrvaškem.

Prešernov dan smo praznovali 3. februarja. O pomenu kulturnega praznika je spregovorila predsednica društva **Marina Delač-Tepšič**. Odrpta je bila razstava fotografiji **Nataše Vojnovič** z naslovom Srečanja. Razstavljena dela, so prikazovala podobe narave, ki jih avtorica posnela v Sloveniji. V literarnem programu je **Mojca Rapo** brala svoje pesmi iz zbirke Srečanje. V glasbenem programu je na harmoniko igral **Stjepan Magdič**, učenec 6. razreda Glasbene šole Karlovec. Izvedel je Ruski ples Georgija Šenderjova. Praznovanje se je nadaljevalo s pogostitvijo ter druženjem, ki je potekalo v veselem razpoloženju ob zvokih harmonike in slovenske pesmi.

Sosedje Slovenci - Slovenci na Hrvaškem

Kot uvod v tradicionalne slovenske dneve v Karlovcu je bila 4. novembra v Mestni knjižnici I. G. Kovačić, osrednji knjižnici za Slovence na Hrvaškem, odrpta razstava Sosedje Slovenci - Slovenci na Hrvaškem. Razstava je bila poleti postavljena in na ogled v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK). Rimanova je v nadaljevanju v multimedijški Ilirski dvorani knjižnice predavala o preteklosti in sedanjosti slovenske skupnosti na Hrvaškem. Predavanje je bilo odlično obiskano, saj tudi Karlovcane zanima, kako danes živi približno deset tisoč pripadni-

kov slovenske skupnosti na Hrvaškem. V glasbenem programu je **Tena Bunčič** na kitari igrala skladbi J. S. Bacha. Z obiskom so nas počastili slovenski veleposlanik v Zagrebu **Vojislav Šuc**, minister svetovalec **Matjaž Marko** in karlovska podžupanja **Andreja Navijalić**.

Marina Delač-Tepšič 🗣️

Vedrana Kovač Vrana, Vojislav Šuc, Marina Delač-Tepšič, Andreja Navijalić, Jasmina Milovčić, Barbara Riman, Helena Janežič (z leve). Foto: T. Tepšič

Direktorja Mohorjeve družbe iz Celovca v Avstriji, **Franz Kelih** in **Karl Hren**, sta marca Mestni knjižnici Ivana Gorana Kovačića v Karlovcu podarila knjige v slovenskem jeziku. V okviru akcije Podarimo knjige, ki jo je podprl tudi avstrijski zvezni kancler so slovenskim nevladnim organizacijam in ustanovam podarili 53 tisoč knjig. (sh)

Manjšinski svet: rebalans proračuna

Člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb so v Slovenskem domu imeli 23. decembra lani sejo, na kateri so soglasno sprejeli odlok o rebalansu finančnega načrta za leto 2019.

To je bilo treba storiti zato, ker je zagrebška mestna skupščina na svoji zadnji lanskoletni seji sprejela rebalans proračuna za leto 2019. Predsednik **Darko Šonc**, ki je vodil sejo, je člane sveta pozval, naj s svojimi predlogi dopolnijo program dela. Pod točko razno je stekla razprava o napornem letu 2019, s katerim smo lahko zadovoljni. To posebej velja za pripravo in izvedbo svečanosti ob 90-letnici Slovenskega doma. *akm*

Poreč

Knjiga o slovenskih društvih nekoč in danes

V prostorih poreške mestne knjižnice in v sodelovanju s SKD Oljka je 21. februarja potekala prva predstavitev obsežne publikacije zgodovinarke dr. **Barbare Riman** o slovenskih društvih na Hrvaškem med letoma 1886 in 1991.

Avtorica, ki je tudi predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, je med drugim povedala, da je knjiga nastajala od leta 2011 in da je večino podatkov črpala iz starega hrvaškega in slovenskega tiska. Skupaj je zabeležila več kot petdeset društev, ki so sprva nastajala zaradi eksistenčnih potreb, obenem pa bila usmerjena tudi k drugim vrednotam, pomembnim v določenih obdobjih, od kulturnih, umetnostnih in prosvetnih do narodnostnih. V imenu založnika je spregovoril predsednik lovranskega Snežnika in Sveta-slovenske narodne manjšine Primorsko-go-

ranske županije **Vasja Simonič**. Poudaril je, da gre za pomembno delo, ki na več kot tristo straneh prinaša za slovensko skupnost dragocene, zanimive in nove podatke ter napovedal izdajo v slovenskem prevodu. O knjigi je govoril tudi recenzent, redni profesor na reški filozofski fakulteti dr. **Darko Dukovski**. Predstavitve so se udeležili in avtorici čestitali tudi tedanji minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Peter Jožef Česnik**, poreški župan **Loris Peršurić** in predsednica umaške Oljke **Miriam Pran**.

Marjana Mirković za Sopotja 🗣️

Peter Jožef Česnik, Barbara Riman, Darko Dukovski, Vasja Simonič. Foto: MM

Spomin na Noordunga v hrvaški Istri je še zelo živ

Deset let mineva, odkar se je v Vitanju začela gradnja Kulturnega središča evropskih vesoljskih tehnologij (KSEVT), z njo pa tudi utrjevanje zavesti o vizionarstvu slovenskega inženirja Hermana Potočnika Noordunga (Pulj, 22. december 1892–Dunaj, 27. avgust 1929). Kdo pa je zaslužen, da ga poznajo na Hrvaškem?

Načrtovalca človekovega prodora v vesolje in enega od začetnikov raketne in vesoljske tehnike oz. astronavtike je slovenska javnost začela spoznavati šele pred slabima dvema desetletjema, in sicer po zaslugi nekaj navdušencev nad kozmonavtikom, vesoljskimi poleti in tehnologijami, predvsem **Dragana Živadinova**, **Mihe Turšiča**, **Dunje Zupančič** in **Primoža Premzla**. Bralci Novega odmeva so Hermana Potočnika lahko podrobneje spoznali spomladi leta 2015, ko sta bila v 55. številki Novega odmeva objavljena dva obsežna teksta: reportaža z obiska v KSEVT-u v Vitanju in zapis o Potočnikovem življenju in delu z naslovom Pionir vesoljskih poletov, rojen pod hrvaškim nebom. V hrvaški Istri se je širša publika z njim srečala oktobra istega leta, ko je bila v okviru dnevov slovenske kulture v Mestni knjižnici v Pulju odprta razstava z

Naslovnica Noordungove knjige v hrvaškem prevodu.

naslovom Herman Potočnik Noordung: življenje v besedi in sliki, ki je nastala v sodelovanju z osrednjo knjižnico Celje in SKD Istra.

V Potočnikovem rojstnem Pulju so 6. novembra 2015 v okviru Zgodovinskega in pomorskega muzeja Istra odprli Center za obiskovalce Hermana Potočnika Noordunga Center deluje v preurejeni zgradbi nekdanjega vodnega zbiralnika, ki so ga zgradili v drugi polovici 19. stoletja, torej v obdobju Avstro-Ogrske, na puljski vzpetini Kaštel. Rezervoar je bil v uporabi vse do 60-tih let prejšnjega stoletja. Pro-

Jeseni 2015 so v Pulju odprli Center za obiskovalce Hermana Potočnika Noordunga. Foto: ppmi.

stor je zdaj v službi kulture in turizma, opremljen je z najsodobnejšo multimedijško in digitalno tehnologijo. Primeren je za razstave in večjezične interaktivne predstavitve in virtualne sprehode po avstro-ogrskem Pulju, mestu, ki so mu v tistih časih mnogi zavidali.

V Hermanovem rodnem Pulju je na mornariškem pokopališču grob njegovega očeta Jožefa Potočnika (1841–1894), štabnega zdravnika v avstro-ogrski vojski, po rodu iz Slovenj Gradca. Aprila 2014 so pred-

stavniki Labin Art Republike nanj položili cvetje in tako prvi opozorili na našega znamenitega rojaka, ki je otroštvo in mladost preživel v Sloveniji, kasneje pa živel in umrl na Dunaju. Zbledelo nagrobno

Nova nagrobna plošča na grobu Jožefa Potočnika v Pulju. Foto: hrt.hr.

ploščo, na kateri so bile črke komaj še vidne, so zamenjali.

Ko sem brala o tem, sem se vprašala, kdo je Labin Art Republika? Zakaj bi neka labinska organizacija uredila grob na puljskem pokopališču? Ko sem se povezala s predsednikom tega društva **Deanom Zahtilo**, sem izvedela, da so to storili na pobudo Dragana Živadinova, znanega slovenskega kulturnika in enega največjih Noordungovih častilcev, s katerim že dolgo sodelujejo. Društvo Labin Art Republika že 14 let pripravlja dvomesečni festival kulture in umetnosti v Labinu,

Spomladi 2014 so člani Labin Art Republike položili venec na grob Hermanovega očeta na mornariškem pokopališču v Pulju. Foto: kulturistra.hr.

ob tem pa se loteva še drugih projektov, ki se med drugim financirajo iz evropskih skladov (vsaka čast, marsikaj bi se lahko naučili od tega podjetnega društva).

Med drugim sem izvedela, da je v založbi Labin art Expressa že leta 2005 izšla prva Noordungova knjiga v hrvaškem jeziku (Problem vožnje svemirom); razprodani sta bili že dve nakladi, zdaj se pripravlja tretji ponatis. Priznam, da se kot članica slovenskega društva iz Pulja počutim malce nerodno, saj tega doslej nisem vedela. Gospod Zahtila pa je pripravljen sodelovati in mogoče se bo iz tega še kaj izcimilo, prav v zvezi z Noordungom.

Klaudija Velimirović, jpt

Kje v Pulju je Marija Potočnik rodila svojega sinka Hermana, ostaja neznanka. Vpisi novorojencev v rojstno-krstne knjige očetov, ki so bili zaposleni v vojaških službah, žal nimajo podatka z naslovom rojstva oz. bivanja družine. Raziskovalec Noordungovega življenja Primož Premzl predvideva, da je Jožef Potočnik kot ugleden zdravnik mornariške bolnišnice in veteran bitke pri Visu s svojo družino živel v eni izmed vil v sedanji Ulici Alda Negrija (takrat Spital-Strasse). V tej ulici je bila tudi bolnišnica, v kateri je bil Potočnik zaposlen. Premzlu še ni uspelo, da bi ta podatek podkrepil z arhivskim virom. (Vir: MMC RTV SLO, 31. 10. 2015)

Slovo od profesorja Vladimirja Kranjčevića (1936-2020)

Devetega februarja nas je presenetila žalostna novica, da se je od nas poslovil naš cenjeni sodelavec in prijatelj profesor Vladimir Kranjčević. Zadnje slovo je bilo 14. februarja na zagrebškem krematoriju Mirogoj.

Člani Kulturnega društva Jože Gostič Homec smo se s prof. Kranjčevićem spoznali v času priprav na slovesnosti ob 100. obletnici rojstva opernega pevca Jožeta Gostiča, ki so se odvijale leta 2000. K sodelovanju je poleg Opere HNK Zagreb in našega društva povabil tudi SNG Opero in balet Ljubljana, Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba in člane kasneje ustanovljenega Društva prijateljev zagrebške Opere. Med prireditvami v Gostičev spomin je bil najpomembnejši koncert vrhunskih opernih solistov zagrebške in ljubljanske Opere v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu. Koncert nam je ostal v spominu kot velik umetniški dogodek, za katerega smo si želeli, da bi se lahko ponovil in tako so od leta 2002 koncerti opernih solistov v okviru Gostičevih dni v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah.

Leta 2017 nas je maestro Kranjčević v Slovenski filharmoniji z Zborom Slovenske filharmonije izvrstno popeljal v svet pravoslavne liturgije z Rahmaninovo Liturgijo sv. Janeza Zlatousta. Koncert je zaokrožil njegovo dolgoletno sodelovanje s Slovenskim komornim zborom, s katerim je od leta 1995 pripravljala koncerte na Hrvaškem, posebno na Varaždinskih baročnih večerih in festivalu Svetega Marka v Zagrebu, v Ljubljani pa redno v okviru Vokalnega abonmaja Slovenske filharmonije. Skupaj so dosegli mnoge uspehe in posneli številne nosilce zvoka, njihov največji skupni projekt pa so bili posnetki za Antologijo hrvaške zborovske glasbe.

8. marca so zvonili zvonovi v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu: v zahvalo in spomin maestru Kranjčeviću za vse, kar smo doživeli z njim in za izjemen dar, da smo mogli biti njegovi prijatelji.

Kulturno društvo Jože Gostič Homec

In memoriam Vlasta Zuban (1936. - 2020.)

Nakon teške bolesti u 84. godini života, 3. siječnja napustila nas je legendarna hrvatska rukometašica i atletičarka Vlasta Zuban, djevojački Nikler - Matko. Posljednji ispraćaj naše Vlaste bio je na Krematoriju u Zagrebu, 9. siječnja.

Rođena je u Crlju, 1. srpnja 1936. Otac Anton bio je rodom iz Pule, a majka Olga, rođ. Nabergoj iz Maribora. Njezin djed Franc Nikler rano je umro, pa je njezina oca posinio stric Ludvig Matko. Zbog toga joj je

otac koristio dva prezimena koje je i ona naslijedila. Ratne okolnosti dovele su je u Zagreb 1941. godine.

Sportom se počela baviti kao učenica Srednje fiskulturne škole u Zagrebu. Prve uspjehe ostvarila je u atletici; s ekipom *Mladosti* oborila je četiri juniorska državna rekorda u štafeti. Odlični rezultati doveli su je još kao juniorku u seniorsku momčad *Mladosti*. Na Prvenstvu Jugoslavije u Varaždinu 1954. osvojila je 1. mjesto u štafeti *Mladosti* 4x100 m. Iste godine je osvojila i ekipno prvenstvo države.

Sa školskom kolegicom i kasnije velikom prijateljicom Nadom Rukavinom došla je ujesen 1952. na trening rukometašica *Lokomotive* i ostala u tom

klubu do 1962. godine. Pod vodstvom trenera Božidara Henigmana osvojila je Prvenstvo Jugoslavije 1955. u Zagrebu te prvenstva Hrvatske 1953., 1954. i 1955. U rukometu je s *Lokomotivom* bila prvakinja države u sezonama: 1955/56., 1958/59. i 1961/62. Na kupovima Jugoslavije s klubom osvojila je pet uzastopnih trofeja od 1956. do 1960. Za reprezentaciju Jugoslavije nastupila je na 25 utakmica od 1953. do 1960. i postigla 12 zgoditaka. Godine 1957 nastupila je na prvom Svjetskom prvenstvu u rukometu za žene. Osvojila je brončanu medalju, a na osnovi tog uspjeha stekla je status zaslužne sportašice Jugoslavije.

Zbog obitelji i posla završila je aktivnu sportsku karijeru sa samo 26 godina. Suprug joj je bio nogometaš Ivica Zuban, rodom iz Siska, juniorski državni reprezentativac. Radila je kao nastavnica tjelesnog odgoja u I, IV. i V. gimnaziji u Zagrebu te kao službenica na željeznici do umirovljenja. Bila je vedra i komunikativna osoba koja je uvijek pozitivno gledala na život. Životopis joj je predstavljen 2014. u monografiji *Slovenski u hrvatskom športu / Sloveni v hrvaškem športu*.
Eduard Hemar

Obletnice

Spomin na izstopajoče rojake

V letošnjem letu bo kar nekaj okroglih obletnic rojstev znamenitih Slovencev. Naštejmo jih nekaj.

- 220 let rojstva največjega slovenskega pesnika **Franceta Prešerna** (1800–1849) in blaženega **Antona Martina Slomška**, škofa, pesnika in pedagoga (1800–1862);
- 210 let rojstva slovensko-hrvaškega pesnika **Stanka Vraza** (1810–1851);
- 170 let rojstva in 100 let smrti slovenskega teologa, škofa, pesnika in pisatelja **Antona Mathniča** (1850–1920);
- 130 let rojstva in 50 let smrti **Franceta Bevka**, slovenskega pisatelja in pesnika (1890–1890);
- 120 let rojstva znamenitega tenorista, prvaka zagrebške opere **Josipa Gostiča** (1900–1963) in slovenskega pesnika in pisatelja **Toneta Seliškarja** (1900–1969);
- 110 let rojstva **Pie Mlakar**, slovenske balerine in koreografinje, žene in soplesalke **Pina Mlakarja** (1910–2000);
- 100 let rojstva slovensko-hrvaškega znanstvenika, zdravnika in namiznoteniškega igralca **Žarka Dolinarja** (1920–2003). -jpt

Janez Janša, novi stari premier

Že tretjič v petnajstih letih se je marca letos na premierski položaj v Sloveniji zavihtel Janez Janša, 61-letni prvak Slovenske demokratske stranke (SDS), dolgoletni politik in tudi prvi slovenski obrambni minister.

Zamenjava na čelu slovenske vlade se je zgodila bliskovito: 27. januarja je dotedanji premier **Marjan Šarec** sporočil, da odstopa. To je storil potem, ko je odstopil finančni minister **Andrej Bertonec** in je postalo jasno, da zaradi šibke vladne koalicije ne bo več mogel izpeljati načrtovanih projektov. Ob odstopu je Šarec pozval k novim volitvam. Namesto teh je prišlo do dogovora o novi vladni koaliciji pod vodstvom SDS, ki je bila po volitvah leta 2018 v opoziciji, kot najmočnejša parlamentarna stranka. V Janševo koalicijo so vstopile še opozicijska Nova Slovenija (NSi) pod vodstvom **Mateja Tonina** ter dotedanji Šarčevi partnerici Stranka modernega centra (SMC) s predsednikom **Zdravkom Počivalškom** in upokojenska stranka DeSUS z novo predsednico **Aleksandro Pivec**, ki je januarja na strankarskih volitvah premagala dolgoletnega vodjo **Karla Erjavca**.

Spomnimo: Janez Janša je bil na čelu vlade prvič med letoma 2004 in 2008 (sestavljale so jo SDS, NSi, SLS in DeSUS), drugič pa med letoma 2012 in 2013 (SDS, NSi, SLS, DeSUS, DL); druga vlada je razpadla po izstopu treh koalicijskih partneric, potem ko je Komisija za preprečevanje korupcije objavila poročilo o premoženjskem stanju predsednikov strank.

Predsednika obeh vlad imata stike tudi prek Evropske ljudske stranke, katere članici sta SDS in HDZ; na sliki Janez Janša in Andrej Plenković v Zagrebu, decembra 2017. (Foto: twitter profil hrvaške vlade)

Kakšni bodo odnosi s Hrvaško?

Diplomacijo vodi 53-letni **Anže Logar**, doktor družbenih ved, dolgoletni premierjev politični sopotnik in od leta 2014 poslanec v Državnem zboru. Med prednostnimi nalogami je navedel širitev diplomatske mreže po svetu, več t.i. »tihe diplomacije« ter boljše sodelovanje z obrambnim ministrstvom. Zavzel se je tudi za krepitev odnosov s Hrvaško ter uresničitev arbitražne razsodbe. S hrvaškim kolegom Gordanom Grličem Radmanom se je prvič sešel na mejnem prehodu Dragonja, 22. maja. Janševa SDS je bila sicer ves čas kritična do arbitražnega sporazuma in procesa. Novi stari premier Janša ima dolgo zgodovino stikov s Hrvaško; ne le iz obdobja osamosvajanja, ko je bil obrambni minister, ampak tudi iz kasnejšega političnega delovanja. V času svoje prve vlade

je sodeloval s hrvaškim premierom **Ivom Sanaderjem**, obdobje njegove druge vlade pa se je prekrivalo s premierskim mandatom zdajšnjega hrvaškega predsednika **Zorana Milanovića**.

V novi vladi je za Slovence v sosednjih državah in po svetu zadolžena ministrica **Helena Jaklitsch**, 42-letna zgodovinarica in publicistka, ki se je raziskovalno med drugim ukvarjala tudi z zgodovino Kočvarjev, saj je sama iz slovensko-kočevarske družine. (jpt) 🇺🇸

Novi hrvaški predsednik

Zoran Milanović: Slovenija je soseda in zaveznica

Za prvi obisk v tujini si je novoizvoljeni hrvaški predsednik izbral Slovenijo. S slovenskim predsednikom Borutom Pahorjem sta se srečala 27. februarja na Otočcu. Dotaknila sta se odprtih vprašanj in se zavzela za tesnejše sodelovanje med državama.

Po delovnem kosilu sta oba predsednika dejala, da bosta storila vse, kar je v njuni pristojnosti, da državi v duhu medsebojnega spoštovanja dokončno rešita tiste probleme, ki doslej niso dobili epiloga. Za to bosta potrebna čas in potrpežljivost. Glede slovenske podpore hrvaškemu članstvu v schengenski skupini je slovenski predsednik Pahor dejal, da bo ta odvisna od hrvaškega stališča do arbitražne odločbe. Milanović pa je poudaril, da bo največ koristi od hrvaškega vstopa v schengensko območje imela prav Slovenija.

Prvo pokoronsko srečanje

Predsednika sta se vnovič sešla ob koncu epidemije, 15. maja na

Predsednika držav sta se na prvem srečanju dotaknila tudi koronavirusa, čeprav takrat v Sloveniji in na Hrvaškem še ni bilo epidemije. Strinjala sta se, da si je treba pomagati, ko gre za zdravje ljudi. Foto: UP RS

Ptjuju. Poudarila sta uspešno sodelovanje med državama v soočanju s covidom-19, kar je prispevalo tudi k rahljanju ukrepov in odprtju meja. »Vse skupaj kaže na to, da nismo le sosedi, ampak tudi prijatelji, ki se razumemo, si poskušamo pomagati in najdemo rešitve tudi za probleme, s katerimi se doslej nismo srečevali,« je dejal Pahor. Milanović pa je spomnil, da so Slovenci na Hrvaškem izjemno dobrodošli turisti: »Živimo od turizma. V našem interesu je, da pride k nam čim več ljudi. Vrata so odprta vsem.« Zavzela sta se za tesno sodelovanje v EU, tudi v soočanju z morebitno novo migrantsko krizo.

Sedme predsedniške volitve

Za predsedniški položaj se je potegovalo 11 kandidatov. Po prvem volilnem krogu 22. decembra sta se v končnico uvrstila te-

danja predsednica **Kolinda Grabar Kitarović** in nekdanji hrvaški premier Zoran Milanović. Zanj je 5. januarja glasovalo 52,7 odstotka upravičencev.

Volilna udeležba je bila 55-odstotna.

Peti hrvaški predsednik je prisegel 8. februarja na skromni slovesnosti v predsedniškem uradu, pred sodniki ustavnega sodišča, dotedanjo predsednico, ožjim vladnim kabinetom na čelu s premierom **Andrejem Plenkovićem**. Tujih državnikov na prisego niso vabili. (tbb, jpt) 🇺🇦

Za hrvaške volivce v Sloveniji je bilo odprto le eno volišče, na veleposlaništvu v Ljubljani. Tam je glasovalo 270 hrvaških volivcev. 169 oziroma kar 62,6 odstotka jih je glasovalo za Zorana Milanovića.

Polona Jurinić: »Mislim, da se ne bo nič spremenilo. 30 let gledamo ene in iste politike, ki menjaajo položaje. Enkrat so premierji potem postanejo predsedniki. Moje mnenje je, da bo o vsem odločil Bruselj.«

Alojz Slavko Kramar: »Odnosi med Slovenijo in Hrvaško se po letošnjih spremembah ne morejo spremeniti, to velja tudi za reševanje odprtih vprašanj. Arbitraža bi morala obveljati, saj Slovenija ni nič dobila in Hrvaška nič izgubila. Hrvaška bo vztrajala pri svojem stališču in izkoristila dejstvo, da predseduje EU.«

Kronika slovensko-hrvaških odnosov

Od Kolpe do Piranskega zaliva – vse po starem

V življenje med ljudmi na obeh straneh meje je marca posegel covid-19. Mimo nove stvarnosti, povezane z virusom, pa v odnosih med državama ni bilo znatnih premikov.

Most na Kolpi – 27. decembra so se na mejnem prehodu Petrina sestali prebivalci slovenske in hrvaške obmejne občine, Kostela in Delnic. Mejna reka Kolpa jih ni nikoli ločevala, ampak jih povezuje, so povedali. **Predsedovanje EU** - Hrvaški veleposlanik v Sloveniji **Boris Grigić** je 17. januarja slovenskim poslancem predstavil prioritete hrvaškega predsedovanja Svetu EU. Odgovarjal je tudi na vprašanja o odnosih med državama ter širitvi unije.

Sodišče EU ni pristojno - 31. januarja se je evropsko sodišče v Luksemburgu izreklo glede slovenske tožbe proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne odločbe o meji. V sodbi piše, da sodišče EU ni pristojno za odločanje o mejnem sporu med Slovenijo in Hrvaško, vendar sta ti državi članici v skladu s 4. členom pogodbe EU zavezani, da si lojalno prizadevata za vzpostavitev dokončne pravne rešitve tega spora v skladu z mednarodnim pravom. Takoj ko je predsednik sodišča **Koen Lenaerts** prebral sodbo, so začeli deževati odzivi. V slovenski politiki so se komentariji gibali od presenečenja nad sodbo do graje vladne ekipe, ki je sploh vložila tožbo, od zagotovil, da je sodba dobra za Slovenijo, do ugotovitev, da pomeni poraz. Hrvaški premier **Andrej Plenković** je priložnost izkoristil za poziv Sloveniji, naj se vrne za pogajalsko mizo, da se sporna mejna vprašanja rešijo z dvostranskim dogovorom.

Kolinda in Borut, poslednjič – Slovenski predsednik **Borut Pahor** je 12. februarja na delovnem obisku v Ljubljani na po-

slovnem obisku gostil hrvaško predsednico **Kolindo Grabar-Kitarović**. To je bilo njuno 39. srečanje. Po Pahorjevih besedah sta si s hrvaško kolegico po najboljših močeh prizadevala, da je bil most med državama trden, saj da je bil narejen iz zupanja med njima. **Ribiči na udaru**

– V slovenskem poročilu o izvajanju arbitraže, objavljenem 8. marca, je zapisano, da so hrvaški organi zaradi izvajanja ribolova v Piranskem zalivu proti slovenskim ribičem vložili 913 postopkov, za pravno pomoč ribičem pa je bilo izplačanih skupno 190.954 evrov, kaže poročilo. Slovenski ribiči od poletja 2017 lovijo v vseh vodah, ki jih je arbitraža določila kot slovenske. Hrvaška razsodbe ne priznava, zato ribolov na območju, ki ga štejejo za hrvaško, obravnavajo kot kršitev.

Poslednje srečanje med predsednikoma Kolindo Grabar-Kitarović in Borutom Pahorjem. Foto Danijel Novaković/www.up-rs.si

(jpt) 🇺🇦

Po Zagrebu s člani turističnega društva iz Hajdine

Za obisk Zagreba so si člani Turističnega društva Mitra Hajdina izbrali 4. januar. Zgodovino, tradicijo, sedanost in dejavnost Slovencev v sosednjih državah so doslej že spoznavali v Porabju, Ziljski dolini, Reziji, Furlaniji, na Tržaškem, v Istri in Kvarnerju.

Ker so člani društva gostinci, turistični delavci in člani drugih društev, si čas za ekskurzije najlaže vzamejo v času ponovnoletnega zatišja. Ko sva se s predsednico **Sonjo Brlek Kranjc** dogovarjali za obisk, mi je glede ogleda Zagreba pustila proste roke. Nič lepšega, saj sem takoj sklenila, da bom mesto predstavila na »svoj« način, primeren za radovedne goste. V zgodnjih dopoldanskih urah sem jih na Mažuraničevem trgu pričakala kot **Barbara Celjska**. Bili so presenečeni in navdušeni. Iz oči se jim je svetilo nešteto vprašanj! Čeprav je bila skupina dokaj številčna, so mi po mestu zvesto sledili, kot pravi »služabniki«.

Najprej smo obiskali Slovenski dom, drugi dom Slovencev v Zagrebu, kjer so zvedeli, kako negujemo in varujemo svoje korenine in identiteto že 90 let. Predstavila sem jim številna dogajanja in dejavnosti, tudi glasilo Novi odmev, ki so si ga z veseljem odnesli s seboj. Ogled mesta smo nadaljevali s krožno vožnjo po širšem delu Spodnjega mesta. Med potjo sem jih opozarjala na znamenitosti in jim pripovedovala o tem, kako so Slovenci skozi zgodovino soustvarjali in sooblikovali Zagreb. O Slovencih se na Hrvaškem ne sliši veliko, saj ni velikih razlik v kulturi, tradiciji in jeziku. Slovenci na Hrvaškem težko določimo, kje se končuje naše slovenstvo in kje začneja hrvaštvo. To lahko potrdim iz prve roke! Slovenci v Zagrebu in drugod na Hrvaškem so cenjeni zasebno in poklicno. Zagreb je še vedno mesto, kamor se iz Slovenije pride študirat, kulturno plemenitit, zabavat, nakupovat, zaljubiti. Seveda smo si ogledali tudi pokopališče Mirogoj in grob Stan-

ka Vraza, zatem pa se sprehodili po mestnem jedru do stolnice, tržnice Dolac in ostalih znamenitosti v Zgornjem mestu. Vozili smo se tudi s staro damo – vzpenjačo, za konec pa uživali ob popoldanski kavici v kavarnah na zagrebški Špici in Cvetnem trgu,

Člani Turističnega društva Mitra Hajdina na Mirogoju. Foto: Tatjana Mohorko

kjer moraš opazovati in biti opažen.

Z novimi prijatelji sem se v poznih popoldanskih urah poslovila z obljubo, da jim zagrebški Slovenci obisk čimprej vrnemo.

Marjeta Trkman Kravar 🇵🇸

Turistična sezona

Lani rekordno, kakšen bo turizem v času korone?

Slovenski turisti, ki so bili lani drugi po številu prenočitev na Hrvaškem, bodo tudi letos bistveno prispevali k uspehu turistične sezone na Hrvaškem in jo morda celo reševali. Vsaj tisto, kar bo od sezone ostalo.

Hrvaški turizem je lani postavil še en rekord: po podatkih državnega statističnega zavoda je bilo domačih in tujih turistov 19,6 milijona, ustvarili so kar 91,2 milijona nočitev. Obisk je bil v primerjavi z letom poprej večji za 4,8 odstotne točke, število prenočitev pa je zraslo za 1,8 odstotne točke. Med tujimi turisti so daleč najštevilnejši Nemci. Skoraj tri milijone jih je lani obiskalo Hrvaško. Na drugem mestu so slovenski turisti: lani jih je na Hrvaškem počitnikovalo 1,6 milijona. Sledili so Avstrijci, Poljaki, Italijani, Čehi ter turisti iz Združenega kraljevstva. Najuspešnejša je bila zopet istrska županija, saj je sprejela 4,5 milijona turistov, kar je dobra petina vseh na Hrvaškem. V hrvaški Istri je bila ustvarjena skoraj tretjino vseh prenočitev. Tudi tam je bilo največ Nemcev, sledili so Avstrijci in Slovenci. Hrvaško mesto z največjim številom turi-

stičnih prenočitev je Dubrovnik, ki je prva izbira Angležev, Američanov, Nemcev in Francozev. Po turističnem obisku sledijo Rovinj, Poreč, Split in Medulin. Domači turisti so prispevali največ prenočitev v Zagrebu, Crikvenici, na Malem Lošinjju, v Zadru in Vodicach.

Turistična sezona 2020 bo povsem drugačna. Pristojni zaradi epidemije covid-19 pričakujejo 75-odstotni padec. To bo hud udarec za hrvaški državni proračun, saj turizem zagotavlja skoraj petino prihodkov. Hrvaška se zanaša predvsem na goste iz sosednjih držav, ki Jadransko obalo obiščejo z osebnimi avti. Predpogoj za obisk bo ugodno epidemiološko stanje tako na Hrvaškem kot v državah, od koder prihajajo turisti.

Hrvaški minister za turizem **Gari Cappelli** se je pogovarjal s slovenskim ministrom za gospodarstvo **Zdravkom Počivalškom**. Kar 110 tisoč slovenskih državljanov ima na Hrvaškem nepremičnine in najprej se je meja med državama odprla zanje. Za vse ostale Slovence pa predvidoma junija.

(tbb) 🇵🇸

Bodo slovenski turisti reševali sezono? Foto: www.delo.si

Imate krompir ali »imate krompir«?

Ko sem bila še otrok, so mi starši znali prigovoriti, da »imam v šoli velik krompir«, a jih nisem povsem razumela, še manj pa ta isti krompir povezovala s cesarico Marijo Terezijo, o kateri kot vodnica interpretatorka zadnje čase precej raziskujem!

Marsikdo veliko ve o avstrijski cesarici Mariji Tereziji, predvsem o njenih reformah in dekretih. Z eno od najbolj znanih uredb je 16. maja 1767 kmetom naložila sajenje in pridelovanje poljedelske rastline, ki naj bi v monarhiji odgnala lakoto. Ta rastlina je bila takrat nova in nenavadna, zato se je večina kmetov iz neznanja upirala sajenju krompirja; nekateri so njive s krompirjem celo uničevali. Zato je morala poseči celo vojska, ki je stražarila polja s posajenim krompirjem. Prav stražarjenje krompirja je bila vojakom ena od prijetnejših nalog, ki jih je pravzaprav obvarovala pred nevarnejšimi, zato so se za to dolžnost zelo potegovali. In »imeli so krompir«, če so varovali krompir! Krompir je tako lahko, poleg vsestranske uporabnosti, tudi sinonim za srečo. Jo imate? Če jo imate, »imate krompir«! Če imate še kos zemlje, da na njem lahko posadite svoj krompir in je povrh še dobra letina, pa zagotovo »imate krompir«! Poznate tisti znani slovenski pregovor – »Neumen kmet ima zmeraj debel krompir«? No, ne zamerite mi, saj ne mislim dobesedno tako, vam pa res želim obilo krompirja in da bi »imeli krompirja«. Za opravičilo sem za vas izbrala nekaj preverjenih receptov za krompirjeve jedi. Pa dober tek! *Marjeta Trkman Kravar* 🍷

Krompir s testeninami (grenadirmarš)

Potrebujemo: 20 dag krompirja, 25 dag testenin, 3 žlice olja, 1 debela čebula, sol.

Priprava: Olupljen krompir narežemo na listke, solimo in skuhamo. Vre naj 10-15 minut. Posebej skuhamo testenine in jih odcedimo. Kozico namažemo z oljem, damo vanjo plast krompirja, zabelimo s prepraženo čebulo, po-

tresemo s testeninami, spet zabelimo in ponovimo, da sestavimo jed. Kozico pokrijemo in pustimo na ne prevroči plošči ali postavimo do kosila v vročo pečico. Jed ponudimo s solato ali z ocvirki, pomaščenimi z žlico kisle smetane. Jed bo tako sočnejša. Nasvet: namesto s čebulo lahko zabelimo z ocvirki, z zaseko, z ocvrto slanino, z zmleto ali sesekljano šunko ali naribanim sirom.

Skutni svaljki (njoki) s krompirjem

Potrebujemo: 25 dag krompirja, 15 dag moke, 4 dag masla ali margarine, 20 dag drobljene skute, 1 jajce, sol; zabela: 2 žlici olja, drobtine.

Priprava: Krompir olupimo, prerežemo, solimo, prelijemo z vodo in kuhamo 20 minut. Kuhanega odcedimo, pretlačimo, zabelimo z maščobo, zmiksamo ter dodamo jajce. Ohladimo. Nazadnje dodamo pretlačeno skuto in moko ter z roko zgnetemo testo.

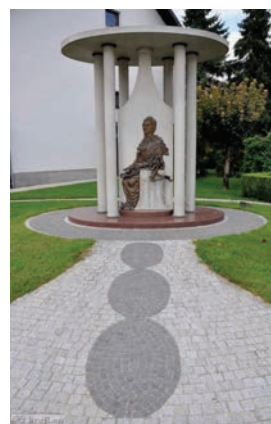
Oblikujemo za palec debele in 2 cm dolge svaljke (njoke). Kuhamo jih v vreli slani vodi 3-5 minut, poberemo na krožnik ter zabelimo z drobtinami. Nasvet: pretlačen, vroč krompir ta-

koj zabelimo z maščobo, da ne otrdi, sicer bodo svaljki (njoki) manj okusni. Dokler jih ne ponudimo, jih kuhane in zabeljene hranimo v vroči pečici.

Nadevane krompirjeve polovice

Potrebujemo: 6 krompirjev, sol; nadev: 2 žlici skute, sol, 2 žlici sesekljane šunke, 1 žlica kisle smetane, 3 stroki česna, poper, peteršilj, 12 ozkih rezin sira.

Priprava: Temeljito opran, neolupljen krompir kuhamo do 8 minut v slani vodi. Komaj kuhanega odcedimo, nekoliko ohladimo in po dolžini prerežemo na dve polovici. Sredico izdolbimo z žlico in damo k nadevu,

za katerega vse sestavine zmešamo in solimo. Prazne krompirjeve polovice razvrstimo po pekaču, vdolbine napolnimo z nadevom in pokrijemo z rezino sira. V pečici, segreti na 200°C, gratiniramo približno 10 minut.

Recepti povzeti iz Kuharice s. Nikoline Rop, doma iz Lenarta v Slovenskih goricah.

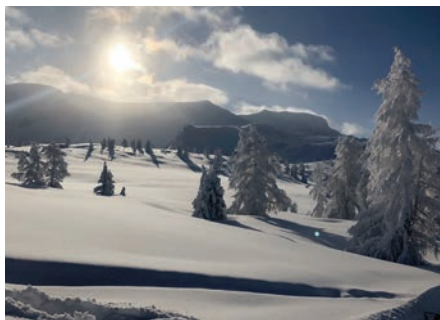
Spomenik krompirju, ki so ga leta 2018 postavili v Senčurju, si je avtor **Janez Pirnat** zamislil kot spomenik monarhiji, ki je z uredbo o krompirju pripomogla k izkoreninjanju lakote na Slovenskem. (Foto: kraji.eu)

Utrinek

Spomin na zasnežene praznike

Kako hitro minevajo dnevi in leta. Ko prideta božič in novo leto si vselej zaželim: ko bi le zapadel sneg! Vsako silvestrovo v meni prebudi spomine na moj rojstni kraj Jezersko, kjer sem prvič dočakala novo leto na prostem.

Bilo je tako davno, a še danes ne morem pozabiti. Z očetom in mamico smo okoli enajstih zvečer odšli pogledat, kaj se dogaja na igrišču. Od tam se je že ves dan slišala glasba. Doma je še vedno dišalo po kadilu. Noč pa je bila mrzla. Snega do kolena. Jasno nebo s tisočerimi zvezdami in luno. Od glavne ceste so prižgane baklje preko mosta vodile do igrišča. Tam pa so iz snega naredili velik in širok stolp, visok kot drevo, na katerega je vodila za lopato široka in trdo zbita krožna steza. Na vrhu stolpa sta bili velika

Prizor, ki zbudi spomine. Foto: tbb

ura in prižgana baklja. Ob robu plesišča pa so iz snega zbiti kvadri, pokriti z deskami, rabili kot mize. Veliki železni kotli z gorečimi drvmi pa so ogrevali prostor. Ker je mesec tako močno svetil, so bile prižgane baklje le za okras. Povsod je dišalo po kuhanem vinu in klobasah. Kazalci na uri so se približali polnoči. Odštevanje... in nastopilo je novo leto. Čestitali smo si z vsemi vaščani, zaplesali še en valček z očetom in odšli domov.

Majda Piskernik 🍷

Rušilni potres

Ranjeni tudi spomeniki, ki so jih ustvarjali rojaki

Svet so obšli posnetki zagrebške katedrale, ki je 22. marca ostala brez južnega zvonika, kasneje pa so morali zaradi varnosti odstraniti tudi severnega. V cerkvah so škodo utrpeli številne umetnine, ki so jih v minulih stoletjih ustvarjali slovenski mojstri. Da bi mesto spet zasijalo v svoji lepoti bo potrebnih veliko sredstev in strokovnjakov. Obnova bo najbrž trajala desetletja.

Cerkvica sv. Roka. Foto: Arhiv sv. Roka

Zelo poškodovana je cerkvica sv. Roka z istoimenskim oltarjem, ki se je razbil na tri dele. Cerkvico so zgradili leta 1655, da bi se zaščitili pred kugo, ki je morila v Zagrebu in okolici. Sveti Rok je zaščitnik pred nalezljivimi boleznimi. V tej cerkvi so bile dolga leta slovenske maše.

Cerkev sv. Katarine. Foto: Tomislav Krišto / CROPIX

Ogromno škodo je utrpela najlepša zagrebška baročna cerkev sv. Katarine na Gornjem gradu. Delno so uničene iluzionistična oltarna freska Andreja Jelovška in stropne freske njegovega očeta Franca Jelovška. Poškodovani so stranski oltarji, ki sta jih izdelala Ivan Komersteiner in Francesco Robba, oltarji s slikami Hansa Georga Geigerfelda ter Robbov kip sv. Frančiška Regisa.

Mirogoj. Foto: Neja Markičević / CROPIX

Neprecenljivo škodo so utrpeli znamenite arkade na zagrebškem Mirogoju s cerkvijo Kristusa Kralja, ki je popolnoma uničena. Desno od cerkve je v arkadah grobnica pomembnih ilircev, med njimi Stanka Vraza in Vatroslava Lisinskega.

Zagrebška katedrala. Foto: Robert Anić / PIXSELL

V notranjosti zagrebške katedrale so popkali apsida, strop nad korom, prižnica in številni oltarji. Med poškodovanimi sta oltarja Mihaela Kuše - Zadnja večerja in oltar sv. Luke.

Cerkev sv. Marije. Foto: Tomislav Krišto / CROPIX

Na Dolcu je zelo poškodovana cerkev sv. Marije, v kateri je pokopan Francesco Robba. Glavni oltar, prižnica in oltar sv. Ana so delo Robbovega učenca Franca Rottmana. V cerkvi je tudi oltar sv. Treh kraljev, delo slikarja Antona Cebeja.